

IMDi-rapport 6-2010

Resultater for Ny sjanse 2009

Visjon

**Like muligheter og like levekår
i et flerkulturelt samfunn**

Forsidebilde: Wayne Conradie

Design: 07 Gruppen AS – 08.10

Opplag: 2000

ISBN papir: 978-82-8246-016-3

ISBN elektronisk: 978-82-8246-015-6

ISSN 0809-9677

www.imdi.no/rapporter

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	2
1. INNLEDNING	4
1.1 Målgrupper	4
1.2 Kvalifiseringsprogrammet i regi av NAV og Ny sjanse	5
2 BESKRIVELSE AV DELTAKERE OG PROSJEKTER	6
2.1 Kjønnfordeling	7
2.2 Landbakgrunn	9
2.3 Ferdigheter knyttet til å være i arbeid eller utdanning blant deltakerne	10
3 DELTAKERNES VEI INN OG UT AV NY SJANSE	12
3.1 Rekruttering	12
3.1.1 Rekruttering av hjemmeværende kvinner	14
3.2 Tid det tar å rekruttere deltakere	14
3.3 Gjennomstrømning og lengde på deltakelse	16
3.4 Avbrutt deltakelse: årsaker og situasjonen etterpå	20
3.5 Beskrivelse av gruppen som ble overført til kvalifiseringsprogrammet i 2009	21
4 RESULTATER	23
4.1 Måloppnåelse	23
4.2 Vurdering av progresjon for deltakerne som gikk ut av Ny sjanse i 2009	27
4.3 Vurdering av resultatene for hjemmeværende kvinner i Ny sjanse	31
4.3.1 Motivasjons- og kvalifiseringsarbeidet i prosjekter med hjemmeværende kvinner	31
4.4 Vurdering av resultatene for ungdom	32
4.4.1 Kvalifiseringsarbeidet i prosjekter med ungdom	32
4.5 Metoder i Ny sjanse	34
4.5.1 Veiledningsmetodikk i Ny sjanse	34

Sammendrag

Ny sjanse er et helårs og fulltids kvalifiseringsprogram for innvandrere mellom 18 og 55 år som er uten fast tilknytning til arbeidslivet. Mange har vært avhengig av sosialhjelp i flere år. Ny sjanse er utarbeidet etter modell av introduksjonsordningen og skal kvalifisere innvandrere til arbeid eller utdanning.

Deltakere i Ny sjanse får tilbud om et individuelt tilrettelagt 2-årig kvalifiseringsløp, en fast kontaktperson, tett oppfølging og følger de samme reglene som i arbeidslivet for øvrig. Ny sjanse har som formål å prøve ut ulike metoder for hvordan kommuner mest effektivt kan få innvandrere ut i arbeid. Innvandrere fra landgrupper med lav sysselsetting eller høy arbeidsledighet er hovedmålgruppa.

I 2009 var det 626 deltakere i Ny sjanse fordelt på 40 prosjekter i 26 kommuner/bydeler. Det var tre hovedmålgrupper: langtidsledige innvandrere som er avhengig av sosialhjelp, innvandrerungdom og en ny målgruppe med hjemmевærende kvinner som ikke mottar offentlige ytelse og som står langt fra arbeidslivet. Deltakerne kom fra 60 forskjellige land og over halvparten hadde bakgrunn fra Somalia eller Irak. 445 deltakere var kvinner (71 prosent). I 2009 gikk 42 prosent av de som avsluttet Ny sjanse til arbeid eller utdanning. Dette er ett prosentpoeng lavere enn i 2008. De gode resultatene i Ny sjanse holder seg på et stabilt nivå.

Deltakerne som gikk ut av Ny sjanse i 2009, hadde i gjennomsnitt vært i Ny sjanse i ni måneder. De som ble overført til kvalifiseringsprogrammet i NAV, hadde i snitt vært med i åtte måneder. Andelen som avbrøt Ny sjanse har sunket fra 47 prosent i perioden 2005-2007, til 42 prosent i 2008 og videre ned til 32 prosent i 2009, når vi ser bort fra de som ble overført til kvalifiseringsprogrammet i NAV. Det er altså en klar positiv utvikling.

For 2009-rapporteringen har IMDi bedt programrådgiverne om å vurdere deltakerenes ferdighetsutvikling og ifølge deres vurdering har det vært klar utvikling i alle de ferdigheter vi har kartlagt utviklingen på. Fremgangen er tydeligst når det gjelder å ta grep om sitt eget kvalifiseringsløp. Vi ser også at det er fra 8 til 20 prosent av deltakerne som ikke har hatt noen forbedring på noen av områdene.

Rekruttering av hjemmевærende kvinner har vært noe mer tidkrevende enn for andre grupper. Informasjon om Ny sjanse har blitt gitt på helsestasjoner, bibliotek, frivillige organisasjoner og andre aktuelle arenaer. Prosjektene rapporterer at når ryktet om Ny sjanse blir spredt i kvinnenets nettverk, er det mange som oppsøker prosjektene og ønsker å delta. Foreløpig ser det ut til at utbetaling av 1G i kursstønad er et tilstrekkelig økonomisk insentiv for kvinnene til å delta.

For ungdomsprosjektene ligger mye av fokuset på grensesetting, mestring av livssituasjon og konsekvenser av handlinger. Mange av ungdommene bor alene og mangler rollemodeller. Prosjektene rapporterer at en av de viktigste grepene for å lykkes med ungdommen er en grundig forventningsavklaring.

I 2009 har det vært et økt fokus på metodebruk i Ny sjanse og prosjektene har blitt utfordret til å være mer systematiske i forhold til metodebruk- og dokumentasjon. Mange oppgir at de for eksempel benytter seg av LØFT-metoden (Løsningsfokusert tilnærming). I løpet av 2010 er målsettingen å se på om det kan gjøres spesielle tilpasninger av denne og andre metoder for at de skal fungere bedre for Ny sjanses målgruppe.

1 Innledning

Ny sjanse er forsøksvirksomhet som har som mål å prøve ut ulike metoder i kvalifisering av langtidsledige innvandrere til arbeid eller utdanning. Prosjektene ble igangsatt i 2005. Forsøkene har produsert jevnt gode resultater gjennom prosjektperioden. I gjennomsnitt har 43 prosent av deltakerne gått til arbeid eller utdanning etter endt program.

I 2009 ble det bevilget 23 520 000 kroner over statsbudsjettet til Ny sjanse. I forbindelse med regjeringens tiltakspakke for å dempe virkningene av finanskrisen ble Ny sjanse tilført ytterligere 15 millioner kroner. Det var til sammen 39 Ny sjanse-prosjekter fordelt på 26 kommuner/bydeler med til sammen 626 deltakere i 2009. Tilleggsbevilgningen på 15 millioner kroner ble fordelt på 19 av disse prosjektene, som i løpet av 2009 rekrutterte til sammen 250 deltakere som alle var langtidsledige sosialhjelpsmottakere.

Denne rapporten viser resultatene for Ny sjanse i 2009. Den er skrevet på grunnlag av informasjon om prosjektene og deltakerne innsamlet gjennom:

1. Prosjektrapportering til IMDi.
2. Fire nettverkssamlinger for Ny sjanse-prosjektene, samt to erfaringsdager; én for prosjekter rettet mot hjemmевærende kvinner og én for ungdoms-prosjektene.
3. Rapportering fra prosjektene om de enkelte deltakere. Programrådgiverne har fylt ut et elektronisk skjema med opplysninger om blant annet den enkelte deltakers oppstartsmåned i Ny sjanse, og eventuelt avslutnings-tidspunkt og avslutningsårsak, kjønn, rekrutteringskanal, landbakgrunn, ferdighetsfremgang og så videre. Skjemaet var utformet på en måte som ivaretok hensynet til personvern.

1.1 Målgrupper

Ny sjanse omfatter innvandrere med lang botid i Norge, uavhengig av oppholdsgrunnlag, og som er uten fast tilknytning til arbeidslivet. Personer som tidligere har vært omfattet av personkretsen til introduksjonsprogram etter introduksjonsloven, kan ikke delta i Ny sjanse. Metoder som viser seg egnet og som gir gode resultater i Ny sjanse, skal kunne overføres til det ordinære tjenestetilbudet i NAV.

Elementene som må inngå i et Ny sjanse-program, er: fulltidsprogram, individuell plan, én kontaktperson, fraværsreglement som i arbeidslivet og tett individuell oppfølging. Hver veileder skal ikke ha mer enn 15 deltakere og skal ikke overlate oppfølgingsansvaret til andre. Innholdet i Ny sjanse-program består i stor grad av norskopplæring, arbeidspraksis, samfunnsorienterende tilbud, fysisk aktivitet og helsefremmende aktiviteter.

I 2009 var følgende målgrupper for Ny sjanse-prosjektene:

1. Langtidsledige innvandrere på sosialhjelp
2. Ungdom
3. Hjemmевærende kvinner som ikke mottar offentlige ytelser for livsopphold, og som står langt unna arbeidsmarkedet

Hjemmевærende kvinner som ikke er avhengig av sosialhjelp, var en ny målgruppe i 2009. Det har vært få målrettede kvalifiseringstiltak for denne gruppen som har gitt gode resultater for overgang til arbeid. I IMDi-rapport 4-2009 «Hjemmевærende innvandrerkvinner – en undersøkelse i Groruddalen og Søndre Nordstrand» kartlegger Econ Pöyry barrierer for deltakelse i utdanning og arbeid blant hjemmевærende innvandrerkvinner i bydelene. Dårlige norskkunnskaper, lav selvtillit i møte med det norske arbeidslivet,

lav utdanning fra hjemlandet og manglende kunnskap om muligheter og krav i norsk arbeidsliv er faktorer som rapporten trekker frem som kan hindre arbeidsdeltakelse for de kvinnene som ønsker dette. IMDi bevilget i 2009 midler til åtte prosjekter med hjemmeværende kvinner som målgruppe.¹

I prosjektene rettet mot sosialhjelpsavhengige og i ungdomsprosjektene mottar deltakerne en kvalifiseringsstønad på 2G. Dette er omdisponerte sosialhjelpsmidler og stønaden er således kommunale midler. I prosjektene for hjemmeværende kvinner er prosjektmidlene også benyttet til kvalifiseringsstønad/motivasjonslønn, tilsvarende 1G. Det var til sammen 69 hjemmeværende kvinner som startet opp i prosjektene i 2009.

Ettersom prosjektene med denne målgruppen var nyoppstartet i 2009, var det ingen av kvinnene som deltok før høsten 2009, og svært få deltakere gikk ut av Ny sjanse i løpet av året. IMDi vil derfor ikke måle andel ut i arbeid/utdanning for denne gruppen ved årets slutt. Vi har derimot vært opptatt av rekrutteringsprosessen og motivasjonsarbeidet i forbindelse med kvinneprosjektene. Vurdering av prosjektenes måloppnåelse vil derfor være på bakgrunn av rekrutteringsarbeidet i 2009. Vi vil komme nærmere inn på dette i kapittel 4.

Innenfor rammene av Ny sjanse var det i 2009 mulig å søke midler til prosjekter med ungdom (18–25 år) som målgruppe. Det ble gitt midler til fire rene ungdomsprosjekter i 2009: Drammen, Bergen, Trondheim og bydel Stovner. I tillegg var det to prosjekter som hadde en blandet målgruppe, men med vekt på ungdom: bydel Gamle Oslo og bydel Grünerløkka. Til sammen deltok 68 ungdommer i Ny sjanse-program i 2009. Ungdom har vært skilt ut som egen målgruppe i Ny sjanse siden 2008. I kapittel 4 vil vi gå nærmere inn på arbeidet med denne målgruppen i 2009.

Den tredje og største målgruppen var langtidsledige innvandrere på sosialhjelp (489 deltakere). Resultater for målgruppen vil være sammenlignbare med tidligere års resultater i Ny sjanse. Foruten måloppnåelse og resultater vil ikke egenskaper ved denne målgruppen bli omtalt i detalj i denne rapporten, da dette er gjort i tidligere års resultatrapporter fra Ny sjanse.

1.2 Kvalifiseringsprogrammet i regi av NAV og Ny sjanse

Intensjonen med Ny sjanse har blant annet vært å overføre gode grep fra forsøksprosjektene til ordinære driftsprogram som for eksempel kvalifiseringsprogrammet i regi av NAV (heretter forkortet til KVP). I 2009 har mange kommuner og bydeler opplevd et stort press for å oppfylle måltallet i KVP. Siden Ny sjanse-deltakere i stor grad er i målgruppen til KVP, har Ny sjanse i noen kommuner blitt oppfattet som et supplement til KVP. Dette førte til at det blant annet for Oslo kommunes del i 2009 ble forsinkelser i saksbehandlingen av søknader fra bydelene om midler til drift av Ny sjanse-prosjekter. Etter dialog og avklaringer ble søknadene fra bydelene godkjent sentralt i kommunen, og IMDi fikk anledning til å behandle dem. Dermed fikk mange prosjekter i Oslo en noe forsinket oppstart, noe som igjen førte til at færre deltakere enn planlagt ble rekruttert. IMDi har fortsatt tett dialog med Oslo kommune og NAV. Hensikten med Ny sjanse er å prøve ut metoder for så å overføre kunnskapen. I 2009 ble 125 Ny sjanse-deltakere overført til KVP. I 2008 var antallet enda noe større og som beskrevet i kapittel 3, var det i tillegg en god del deltakere, anslagsvis 80 personer, som i januar 2009 også ble overført KVP. For årene 2008–2009 kan vi anslå at minst 300 Ny sjanse-deltakere har gått over til KVP. I kapittel 3.4 vil det gis en beskrivelse av de 125 Ny sjanse-deltakerne som gikk til KVP, nærmere bestemt de som innbefattes av den deltakerrapporteringen prosjektene har gitt til IMDi for 2009.

¹ Se kapittel 2, figur 2.1 for oversikt over kommuner/bydeler med denne målgruppen.

2 Beskrivelse av deltakere og prosjekter

I 2009 var det 626 deltakere i Ny sjanse som deltok hele eller deler av året. 150 deltakere var med i Ny sjanse ved inngangen til 2009, det vil si de ble overført fra 2008.² 476 nye deltakere ble tatt inn i løpet av 2009. Det var svært mange av disse deltakerne som startet i Ny sjanse på høsten 2009: Av de 476 begynte 328 (69 prosent) i perioden august–desember.

Deltakerne var fordelt på 40 prosjekter i 26 kommuner/bydeler.³ 626 deltakere i Ny sjanse var fordelt i prosjekter rettet mot ulike målgrupper: sosialhjelpsmottakere (489 deltakere; 78 prosent), ungdom (68 deltakere; 11 prosent) og hjemmeværende kvinner (69 deltakere; 11 prosent). De fleste kommunene hadde ett prosjekt rettet mot én målgruppe.

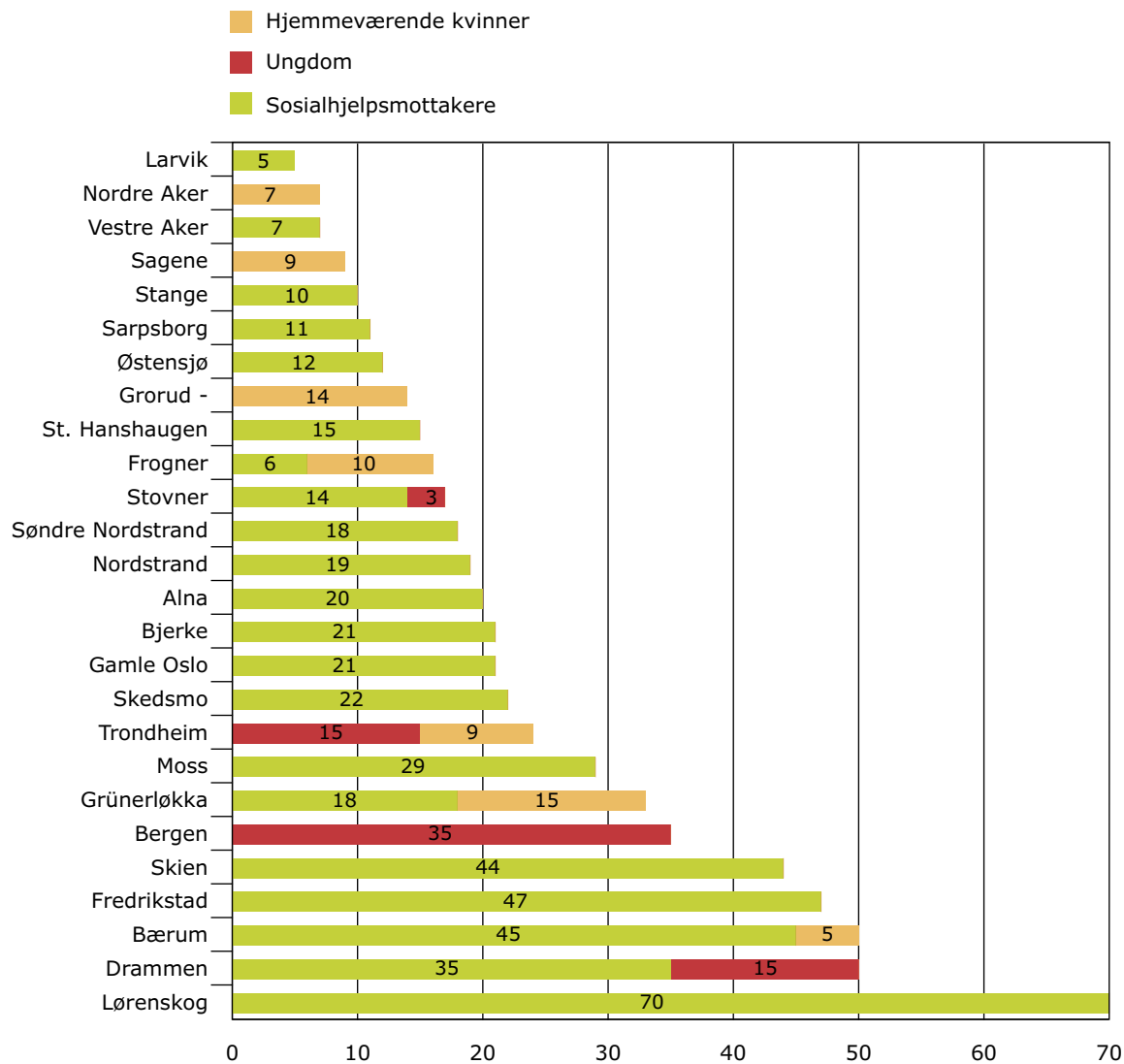
Som det fremkommer av figur 2.1, er det stor variasjon i antall deltakere i de ulike kommunene/bydelene og prosjektene. Én kommune hadde i 2009 kun fem deltakere med i Ny sjanse. I den andre delen av skalaen hadde én kommune hele 70 deltakere med i Ny sjanse hele eller deler av året.

Ett Ny sjanse-prosjekt hadde ingen deltakere i 2009. I dette prosjektet, som i flere av de andre prosjektene med målgruppen hjemmeværende kvinner, startet prosjektarbeidet først på sommeren/høsten 2009. Mye tid og ressurser ble i mange av disse prosjektene derfor benyttet til etablering av prosjektene og til rekruttering av deltakere. Ettersom IMDi regner oppstart i prosjekt til *den måned der den første utbetalingen av kvalifiseringsstønad gjennom Ny sjanse foretas*, vil tiden som benyttes til rekrutteringsarbeidet og eventuell kartlegging av personer som er på vei inn i Ny sjanse, ikke bli registrert som en del av prosjekttiden for deltakeren. Flere prosjekter har oppgitt at hjemmeværende kvinner som har blitt rekruttert, motivert og kartlagt i 2009, først vil bli regnet inn i deltakergruppen i januar 2010. Dette gjelder også kvinner som startet med heldags kvalifiseringsløp i Ny sjanse i desember 2009, men ikke hadde fått sin første utbetaling av stønad før etter nyttår. Antall personer prosjektene har kartlagt, tilrettelagt og startet kvalifiseringsprogram for i 2009, er altså noe høyere enn hva som fremkommer i denne rapporten. Alle de som er kartlagt, vil komme med i resultatrapporteringen for Ny sjanse i 2010. Den sene oppstarten for mange av prosjektene rettet mot hjemmeværende kvinner vil bli ytterligere tydeliggjort i kapittel 3.

2 I resultatrapporteringen for Ny sjanse 2008 (IMDi-rapport 5-2009) fremgår det at det ved utgangen av 2008 var 280 personer som fortsatt var deltakere i Ny sjanse og som skulle fortsette deltakelsen i 2009. Det er altså hele 130 deltakere som ble overført til 2009, men som ikke er medregnet blant deltakerne i 2009. Bakgrunnen for dette avviket er blandet. De fleste ble overført til KVP i januar 2009 og fikk ikke utbetalt kvalifiseringsstønad gjennom Ny sjanse i 2009. Et Ny sjanse-prosjekt med 15 deltakere som ble overført til 2009, ble lagt ned og deltakerne mistet kvalifiseringstilbudet de hadde i Ny sjanse. Ettersom det ikke foreligger noe sentralt register som følger Ny sjanse-deltakerne, er IMDi nødt til å gjennomføre årlige kartlegginger av deltakere. Denne registreringsmetoden innebærer en risiko for at deltakere som er planlagt tatt med videre neste år, men som går ut av Ny sjanse i januar og dermed ikke mottar kvalifiseringsstønad, faller ut av IMDis måling av resultater.

3 Kommunene var Bergen, Bærum, Drammen, Fredrikstad, Larvik, Lørenskog, Moss, Sarpsborg, Skedsmo, Skien, Stange og Trondheim. I Oslo kommune hadde 14 bydeler Ny sjanse-prosjekter: Alna, Bjerke, Frogner, Gamle Oslo, Grorud, Grünerløkka, Nordre Aker, Nordstrand, Sagene, St. Hanshaugen, Stovner, Søndre Nordstrand, Vestre Aker og Østensjø.

Figur 2.1 De 626 deltakerne i 2009, etter målgruppe og kommune/bydel. Absolutte tall.

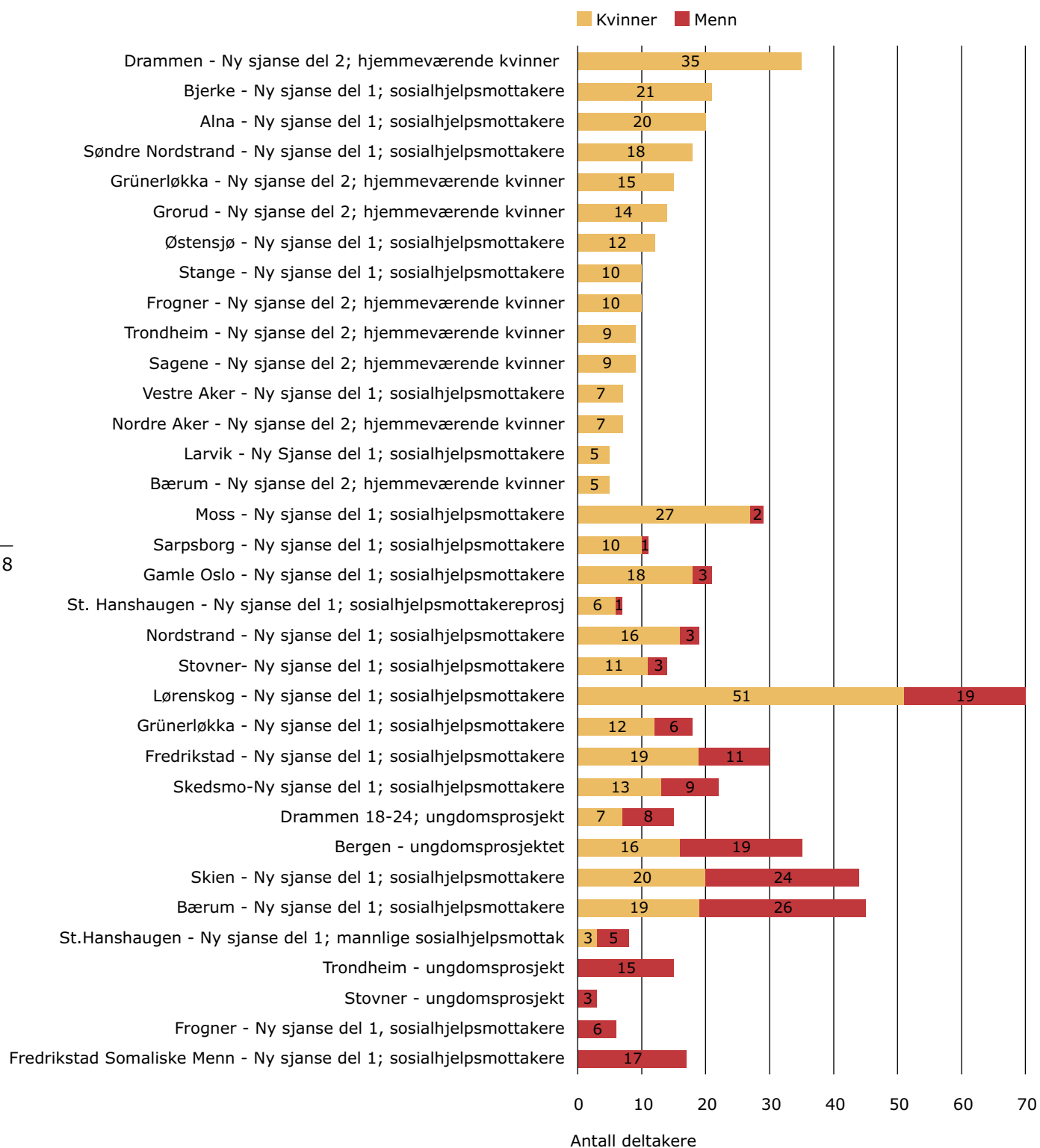

2.1 Kjønnfordeling

I 2009 var 445 kvinner deltakere i Ny sjanse. Det var åtte rene kvinneprosjekter med til sammen 69 deltakere. Fem av prosjektene var i Oslo. Samlet sett var kvinneandelen i Ny sjanse 71 prosent i 2009, en økning med ni prosentpoeng fra 2008 og 2007 hvor andelen var 65 prosent.

18 av årets prosjektkommuner/bydeler hadde mer enn 70 prosent kvinnelige deltakere, men det var store forskjeller mellom kommuner/bydeler ettersom målgruppene var ulike. I figur 2.2 vises antall menn og kvinner i de ulike prosjektene. Fire prosjekter hadde ingen kvinnelige deltakere, 15 hadde ingen mannlige deltakere.

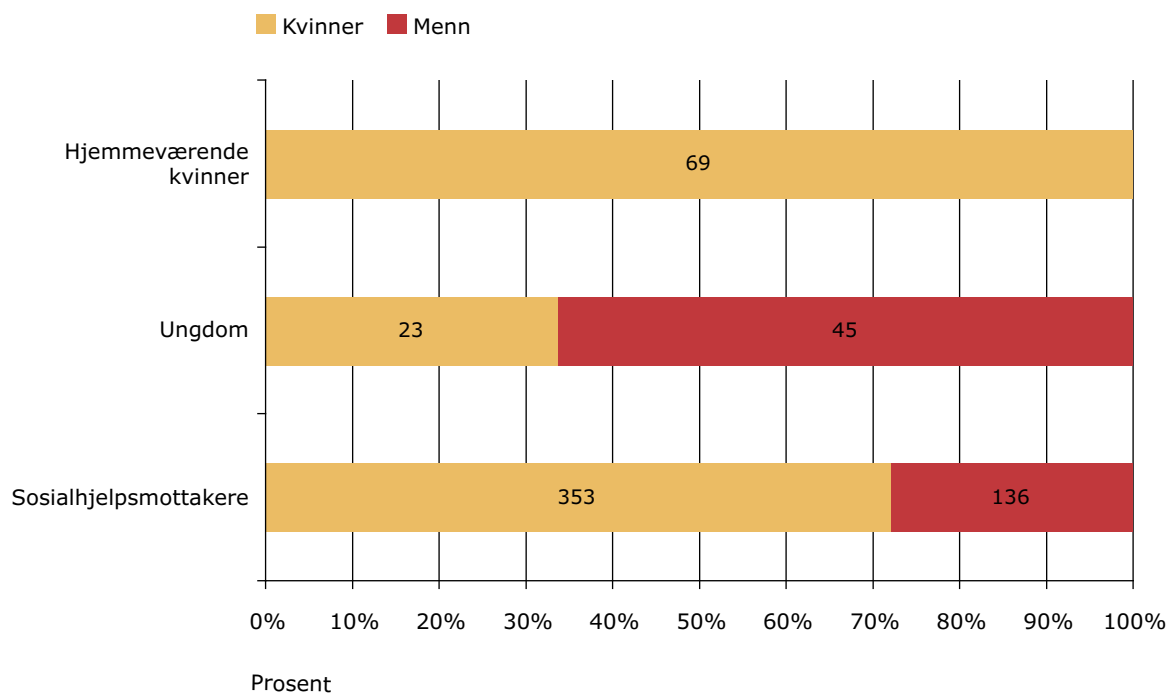
Figur 2.2 Antall menn og kvinner som deltok i Ny sjanse i 2009, etter prosjekt. Absolutte tall.

Kvinnene er den største gruppen innen målgruppen sosialhjelpsmottakere (72 prosent), men når det gjelder

prosjektene med målgruppe ungdom utgjør mennene to tredjedeler av deltakerne (se figur 2.3).

Figur 2.3 Kjønnfordelingen i prosjektene etter målgruppe. Absolutte tall og prosent.

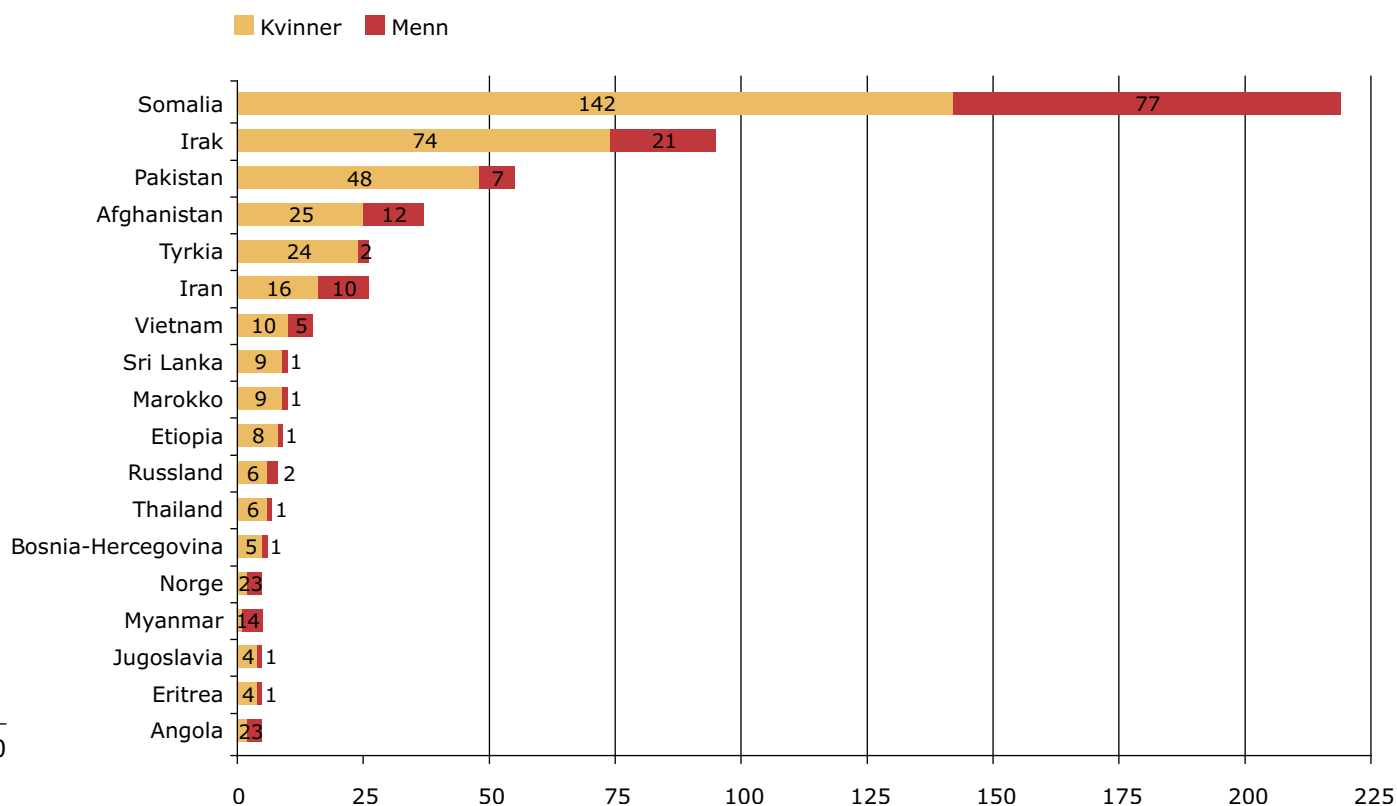

2.2 Landbakgrunn

Deltakerne i 2009 kom fra 60 forskjellige land. Over halvparten hadde bakgrunn fra Somalia (219 deltakere; 40 prosent) eller Irak (95 deltakere; 17 prosent av deltakerne) (se figur 2.4). Den tredje største gruppen i Ny sjanse hadde pakistansk bakgrunn (55 deltakere; 10 prosent). De tre største landgruppene i Ny sjanse var de samme som i 2008.

Personer med bakgrunn fra Somalia er den største landgruppe i alle tre typer målgrupper. De utgjør 35 prosent av deltakerne i prosjekter rettet mot sosialhjelpsmottakere, 38 prosent av deltakerne i prosjekter rettet mot ungdom og 30 prosent av deltakerne i prosjektene for hjemmeværende kvinner.

Figur 2.4 Fordeling på landbakgrunn og målgruppe for de 18 største landgruppene. Figuren omfatter 548, eller 88 prosent, av deltakerne. Absolutte tall.

2.3 Ferdigheter knyttet til å være i arbeid eller utdanning blant deltakerne

I deltakerreporteringen ba vi programrådgiverne om å gi en vurdering av progresjon for den enkelte deltaker innen ni ulike ferdighetsområder som kan være viktige for å kunne få til en vellykket overgang til arbeid eller utdanning. Et av svaralternativene var at deltakeren på dette området ikke hadde behov for utvikling eller forbedring. Ved å se på andelen av deltakerne som programrådgiverne oppgir dette svaralternativet for, kan vi få et bilde av på hvilke områder det er mest eller minst behov for utvikling eller forbedringer. I figur 2.5 vises andelen deltakere som program-

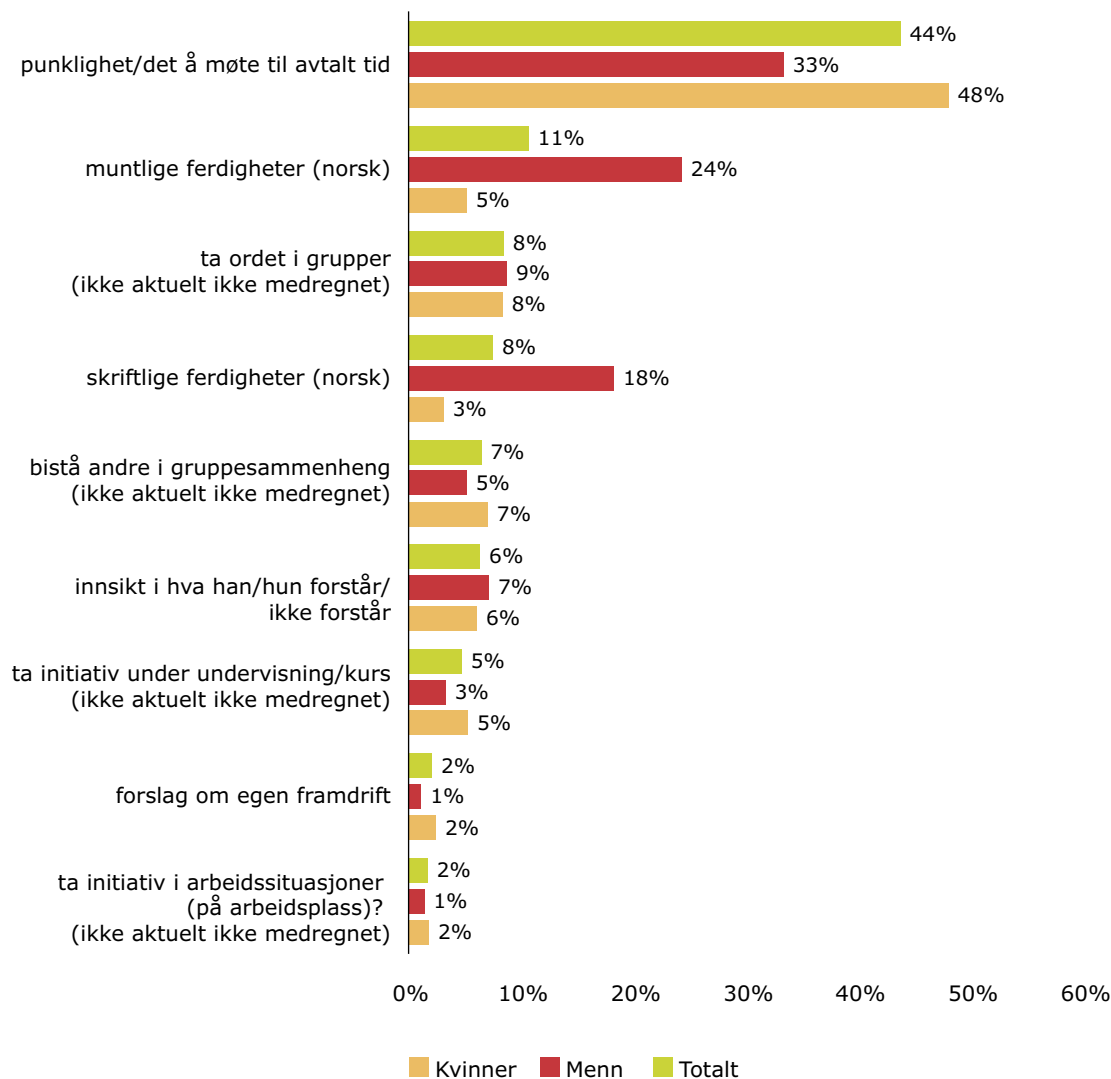
rådgiverne rapporterer at det ikke er behov for utvikling/forbedring for, samlet og etter kjønn. Som figuren viser, er det kun med hensyn til punktlighet/det å møte til rett tid hvor en forholdsvis stor andel, 44 prosent, av deltakerne ikke har behov for forbedringer. Det er likevel over halvparten som kan ha en forbedring på dette området. Innen de andre områdene er det kun fra to til 11 prosent som ikke trenger en utvikling/forbedring ifølge programrådgiverne. Dette innebærer at prosjektene må arbeide med et bredt register av ferdighetsutvikling i kvalifiseringen av deltakerne for å kunne gjøre de bedre i stand til å gå videre til arbeid eller utdanning.

Det er tydelige kjønnsforskjeller når det gjelder punktlighet og norsk muntlig og skriftlig. Det er færre kvinner som ikke har behov for forbedring i norsk, men med hensyn til punktlighet er situasjonen i utgangspunktet bedre for kvinner enn menn. Separate analyser av målgruppene viser at andelen som ikke har behov for

utvikling/forbedring i norsk muntlig og norsk skriftlig, er lavest blant de hjemmeverende kvinnene. I ungdomsprosjektene er det imidlertid en del deltakere – én av fem – som ikke har behov for bedre muntlige norskkunnskaper. Vi skal i kapittel 4 se hvordan Ny sjanse-deltakelsen har medført forbedring eller utvikling på disse områdene.

Figur 2.5 Andel av deltakerne som programrådgiverne oppgir det ikke er behov for utvikling/forbedring for innen ulike områder, etter kjønn. Prosent.

Ikke behov for utvikling/forbedring på området:

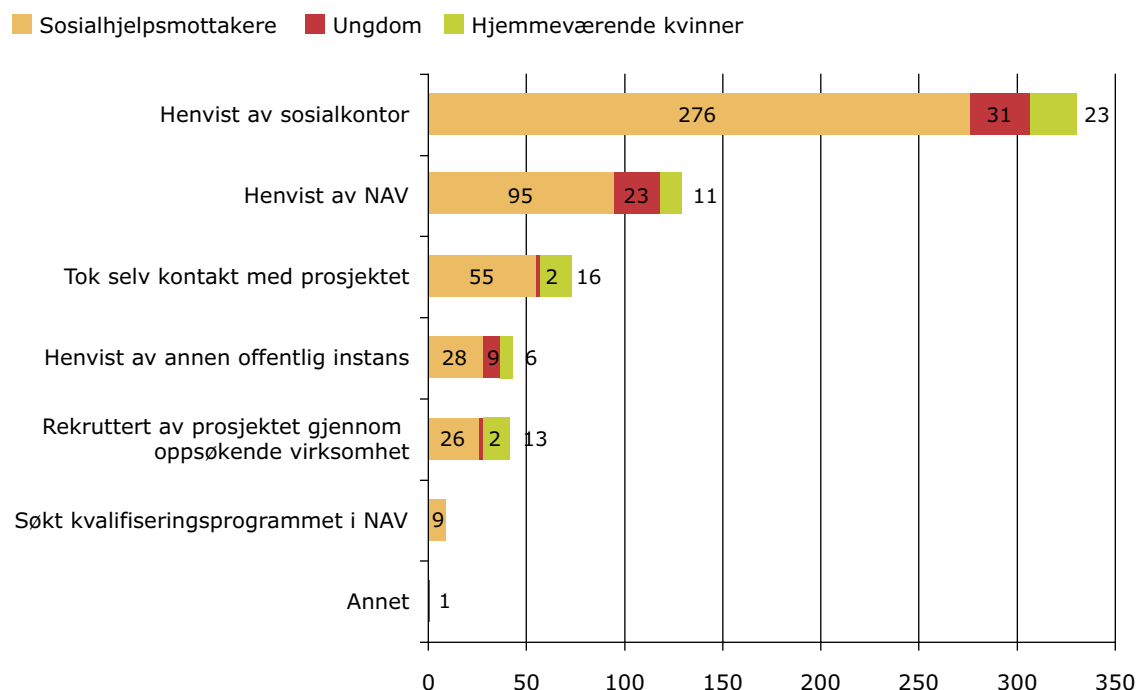
3 Deltakernes vei inn og ut av Ny sjanse

3.1 Rekruttering

Figurene 3.1, 3.2 og 3.3 viser med henholdsvis absolutte tall og prosentfordeling fordelingen på rekrutteringskanal i de tre målgruppene samlet og etter kjønn. Sosialkontoret og NAV er de klart vanligste

kanaler for rekruttering av deltakere til Ny sjanse. Blant dem som deltok i 2009, var hele 459 deltakere (73 prosent; se figur 3.2) blitt rekruttert gjennom sosialkontor eller NAV.

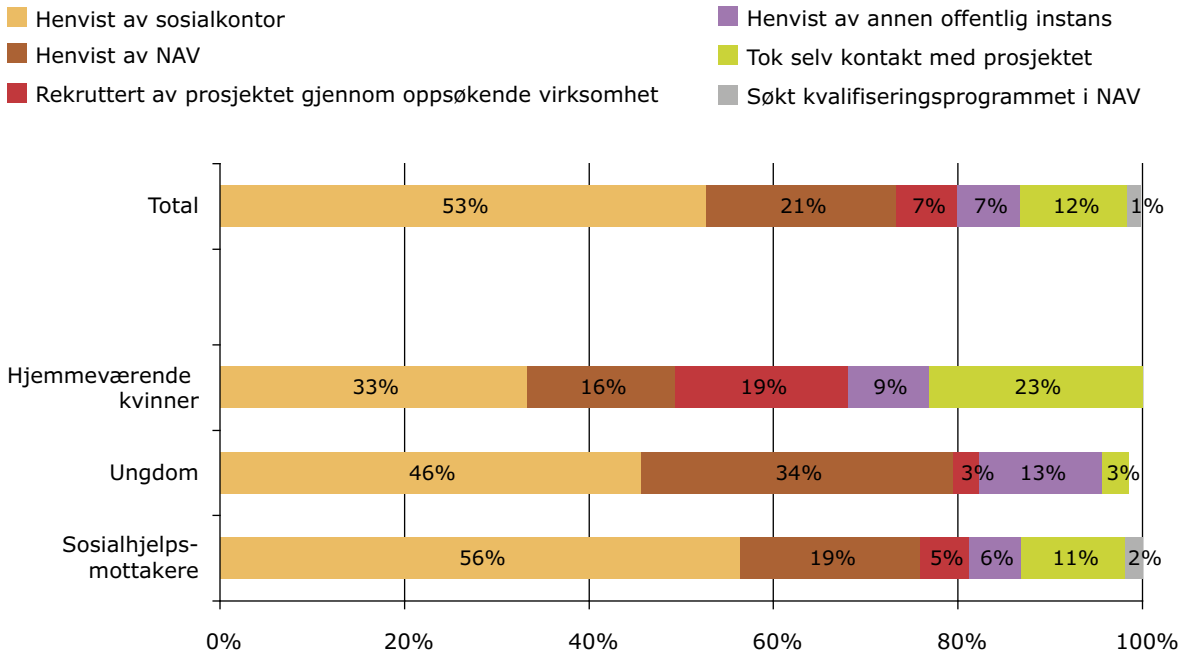
Figur 3.1. Antall deltakere i de tre målgruppene som er rekruttert til Ny sjanse gjennom ulike instanser/kanaler. Absolutte tall.

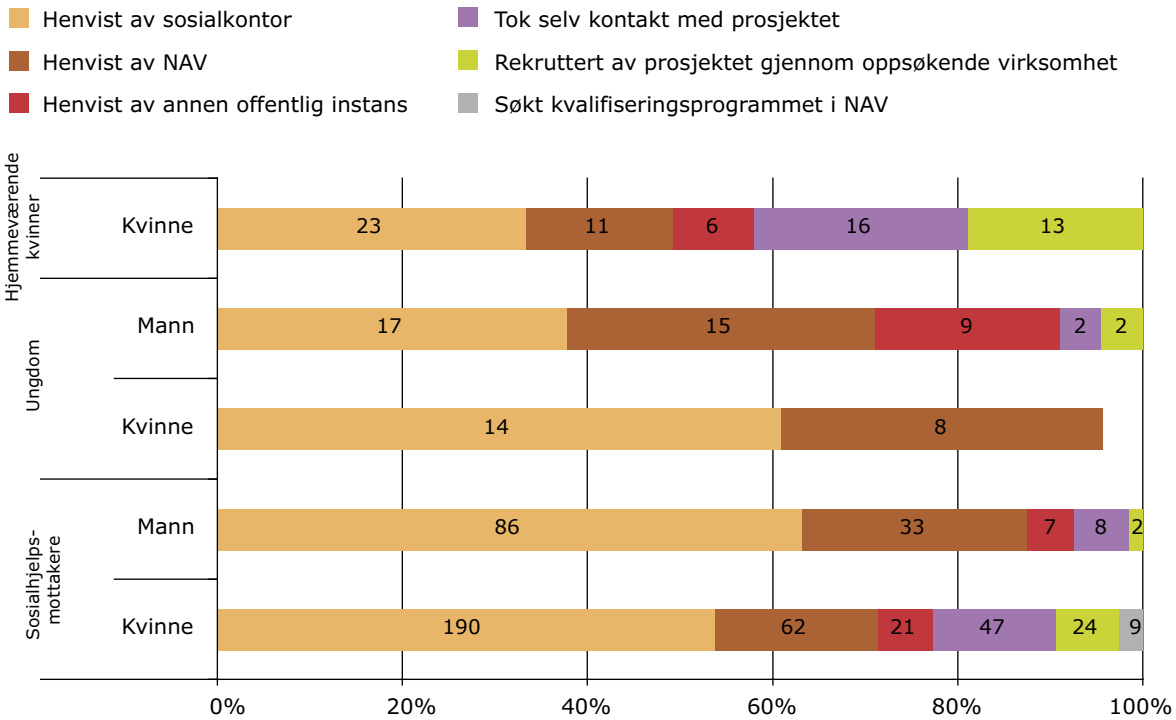
Separate analyser viser at andelen som har blitt rekruttert gjennom sosialkontor, var lavere blant dem som startet i 2009, enn blant dem som startet i Ny sjanse årene før. Det har blitt vanligere at deltakerne rekrutteres gjennom at de selv tar kontakt med Ny sjanse-prosjektet. Spesielt i prosjektene

rettet mot hjemmeværende kvinner er dette vanlig. Nesten én av fire av kvinnene ble rekruttert på denne måten. Og som vi kan se i figur 3.3, er det hele 47 av kvinnene – 13 prosent – i prosjektene rettet mot sosialhjelpsmottakere som har kommet til Ny sjanse og selv bedt om å få delta.

Figur 3.2 Andel deltakere som er rekruttert til Ny sjanse gjennom ulike instanser/kanaler, etter målgruppe. Prosent.

Figur 3.3 Andel deltakere som er rekruttert til Ny sjanse gjennom ulike instanser/kanaler, etter målgruppe og kjønn. Absolutte tall og prosent.

3.1.1 Rekruttering av hjemmeværende kvinner

Som figurene viser, har én av fem av kvinnene i prosjektene rettet mot hjemmeværende kvinner blitt rekruttert gjennom oppsøkende virksomhet. Det er en lavere andel enn hva IMDi forventet, da det fra prosjektenes side har vært rapportert utfordringer og mye bruk av ressurser til denne rekrutteringen. Samtidig har prosjekter rapportert at når de først har rekruttert noen gjennom oppsøkende virksomhet, begynner «snøballen å rulle», og andre kvinner som hører om mulighetene i Ny sjanse, henvender seg til prosjektet på eget initiativ. De fleste er likevel blitt rekruttert gjennom sosialkontor, og en god del gjennom NAV. Slik IMDi forstår det, dreier det seg om kvinner som oppsøker sosialkontoret eller NAV og ber om bistand eller et tilbud, og som blir henvist til Ny sjanse i stedet for å få sosialhjelp eller et tilbud NAV opplever at de ikke kan nyttiggjøre seg.⁴

De fleste prosjekter med hjemmeværende kvinner som målgruppe har informert om tilbudet på arenaer hvor det er mulig å komme i kontakt med kvinnene, som for eksempel helsestasjoner, voksenopplæringen, frivillige organisasjoner og så videre. Prosjektene rapporterer også at en del av kvinnene blir rekruttert gjennom nettverk av nåværende eller tidligere deltakere i Ny sjanse.

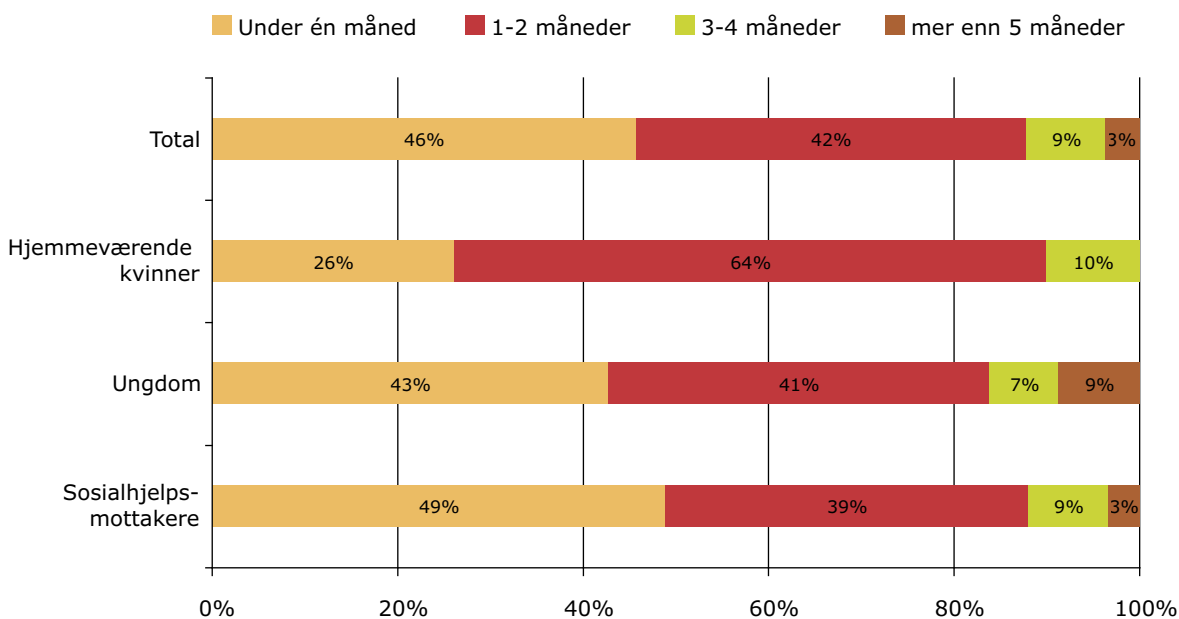
4 Vi skal også poengtere at det totalt sett var ni deltakere i 2009, alle kvinner og alle i prosjekter rettet mot sosialhjelpsmottakere, som vi i rapporteringen fikk beskjed om at hadde hatt en annen rekrutteringsvei, og som deretter oppga at de ikke fikk tilbud om Kvalifiseringsprogram i NAV. Det kan være at en del av dem som er henvist av NAV, også skulle vært kategorisert på denne måten. Kvalifiseringsprogrammet har uansett i noen tilfeller ikke kunne gitt disse kvinnene et tilbud, noe Ny sjanse har hatt mulighet til.

3.2 Tid det tar å rekruttere deltakere

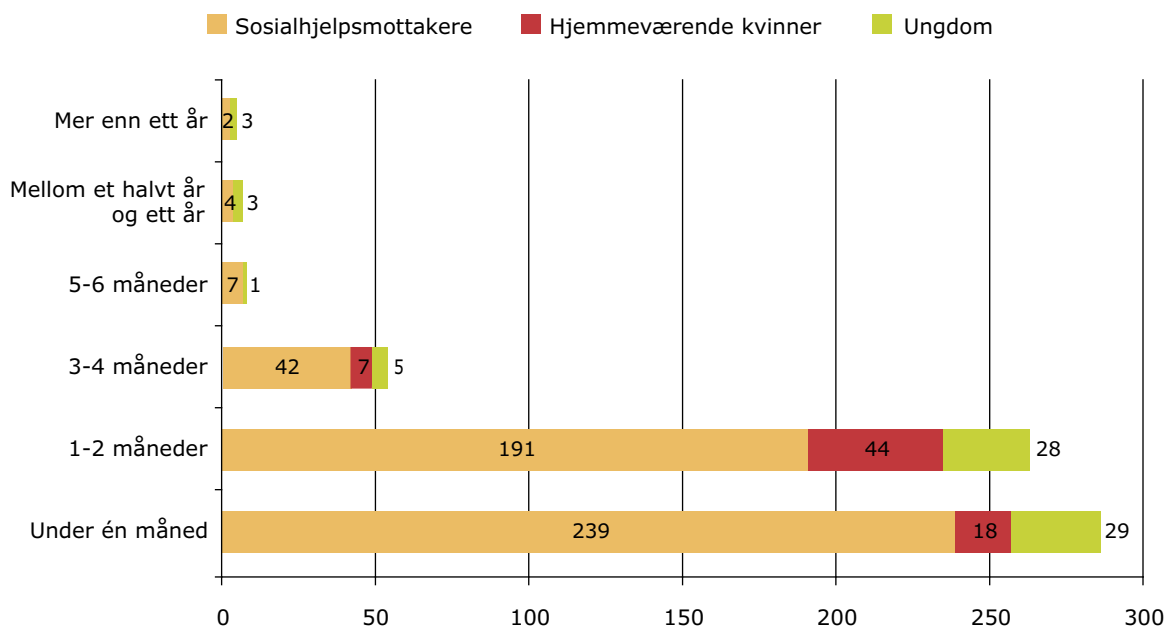
Nesten halvparten av deltakerne (45 prosent) bruker under en måned for å begynne i Ny sjanse, og få bruker mer enn to måneder (12 prosent) (se figur 3.4).⁵ Som figur 3.5 viser, er det svært få deltakere prosjektene har brukt lang tid på å rekruttere, men en god del (54 deltakere) har prosjektene jobbet med i tre til fire måneder før formell oppstart i Ny sjanse. Når vi ser på lengde for rekruttering etter målgruppe, viser det seg at 89 prosent av prosjekter rettet mot sosialhjelpsmottakere bruker mindre enn to måneder. 49 prosent bruker under en måned. Hjemmeværende kvinne-prosjektene bruker lengre tid fra det første møte til første utbetaling av stønad. Kvinnene rekrutteres i stor grad gjennom blant annet oppsøkende virksomhet. Bare 26 prosent har kommet inn i Ny sjanse på under en måned. Som påpekt i kapittel 2 er det da også en god del kommende deltakere det ble arbeidet med med hensyn til rekruttering og motivasjon i 2009, som prosjektene ventet med å ta inn til 2010.

5 Spørsmålsformuleringen i deltakerrapporteringen var som følger: «Hvor lang tid tok det fra første uformelle/ev. formelle møte/kontakt mellom prosjekt og deltaker til første utbetaling av stønad (formell oppstart i prosjekt)?»

Figur 3.4 Tid fra første uformelle eller formelle kontakt mellom Ny sjanse-prosjekt og deltaker til formell oppstart i prosjekt, etter målgruppe. 623 deltakere. Prosent.

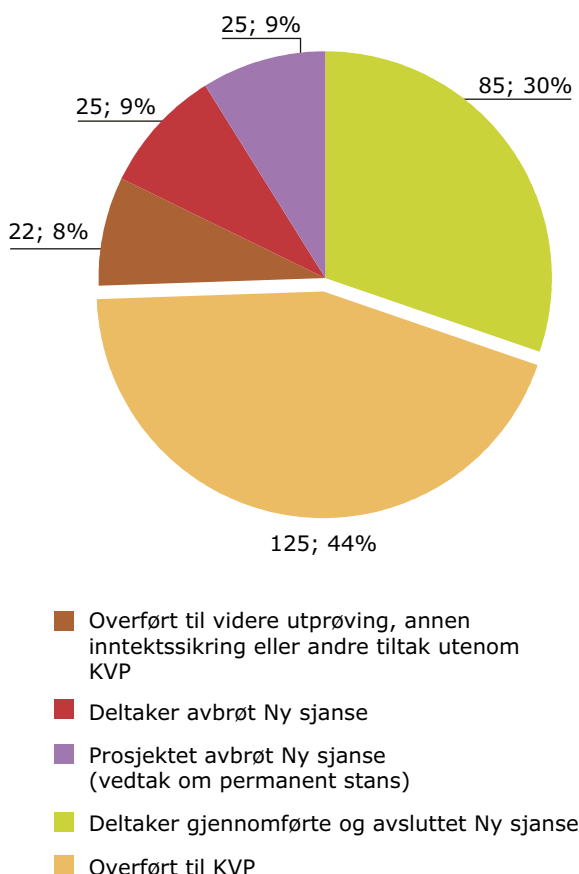
Figur 3.5 Tid fra første uformelle eller formelle kontakt mellom Ny sjanse-prosjekt og deltaker til formell oppstart i prosjekt, etter målgruppe. 623 deltakere. Absolutte tall.

3.3 Gjennomstrømning og lengde på deltakelse

Av de 626 personene som var deltakere i Ny sjanse i løpet av 2009, var 344 fortsatt deltakere ved overgangen til 2010. Det vil si at 282 deltakere gikk ut av Ny sjanse i løpet av året. Det er en nedgang fra 2008 hvor 412 deltakere gikk ut av programmet. Som påpekt i kapittel 1 er det flere grunner til denne nedgangen, blant annet oppstart av prosjekter med ny målgruppe og stor overgang til KVP. Hovedgrunn til utskrivning av Ny sjanse i 2009 er vist i figur 3.6.

Figur 3.6 Hovedgrunn til utskrivning av Ny sjanse for de 282 deltakere som gikk ut av program i 2009. Absolutte tall og prosent.

Av de 282 deltakere som gikk ut av Ny sjanse i 2009, var det 85 personer, eller 30 prosent, som gjennomførte og avsluttet Ny sjanse i 2009 på ordinært vis (figur 3.6).⁶ Det vil si at de gjennomførte det individuelt tilpassede kvalifiseringsprogrammet de hadde i Ny sjanse og var klare til å gå videre til arbeid, utdanning eller annen kvalifisering. Til sammen var det 50 personer som avbrøt eller fikk avbrutt deltakelsen i løpet av året. Blant disse var det henholdsvis 25 deltakere (9 prosent) som prosjektene valgte å avbryte programmet for gjennom vedtak om permanent stans av program. De andre 25 avbrøt selv deltakelsen i Ny sjanse. Disse to gruppene vil i det følgende bli behandlet som én kategori.

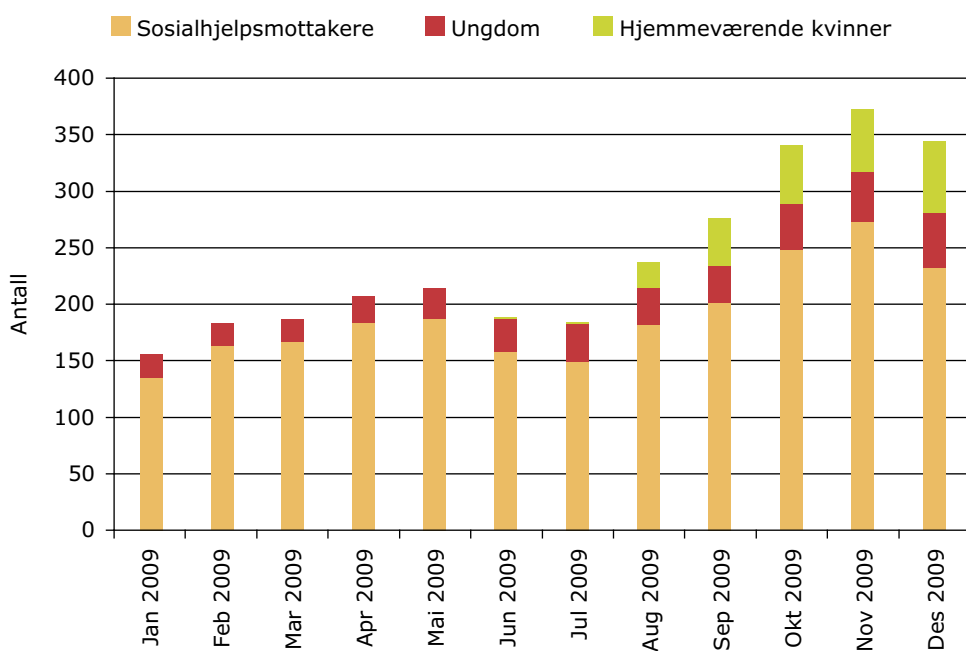
Blant de til sammen 147 som ble overført til annen utprøving, annen inntektssikring eller annet prosjekt, var det hele 125 som ble overført til Kvalifiseringsprogrammet i regi av NAV. Disse 125 er tatt ut i den videre rapporteringen av resultater fra Ny sjanse da de fortsatt er med et kvalifiseringsløp i NAV og de vil inngå i resultatene derfra. Senere i kapitlet gis det en beskrivelse av denne gruppen.

⁶ I rapporteringen om deltakerne har prosjektene delt inn deltakernes grunn for avslutning ut fra denne kategoriseringen:
«Deltaker gjennomførte og avsluttet program». Dette er ordinær avslutning av deltakelsen etter endt program.
«Overført til videre utprøving, annen inntektssikring eller andre tiltak». Deltakeren gikk fra Ny sjanse og til Kvalifiseringsprogrammet, andre tiltak, til utprøving av restarbeidsevne i arbeidsmarkedsbedrift eller inntektssikring ved attføring eller ved uføretrygd.
«Deltaker avbrøt program». Dette anføres hvis deltakeren gikk ut av program etter egen beslutning uten enighet med prosjektet.
«Prosjektet avbrøt program (vedtak om permanent stans i program)». Dette anføres når deltakeren skrives ut av program etter beslutning av prosjektet.

Som figuren viser, var det 22 deltakere som ble overført til videre utprøving, annen inntektssikring eller andre tilbud utenom KVP. Alle disse ble overført fra Ny sjanse-prosjekter med målgruppe sosialhjelpsmottakere.

Hele 14 av disse ble overført til andre tiltak (f.eks. Vilje Viser Vei), to ble henvist til utprøving av restarbeidsevne i arbeidsmarkedsbedrift, og henholdsvis to og fire ble inntektssikret gjennom uføretrygd og attføring.

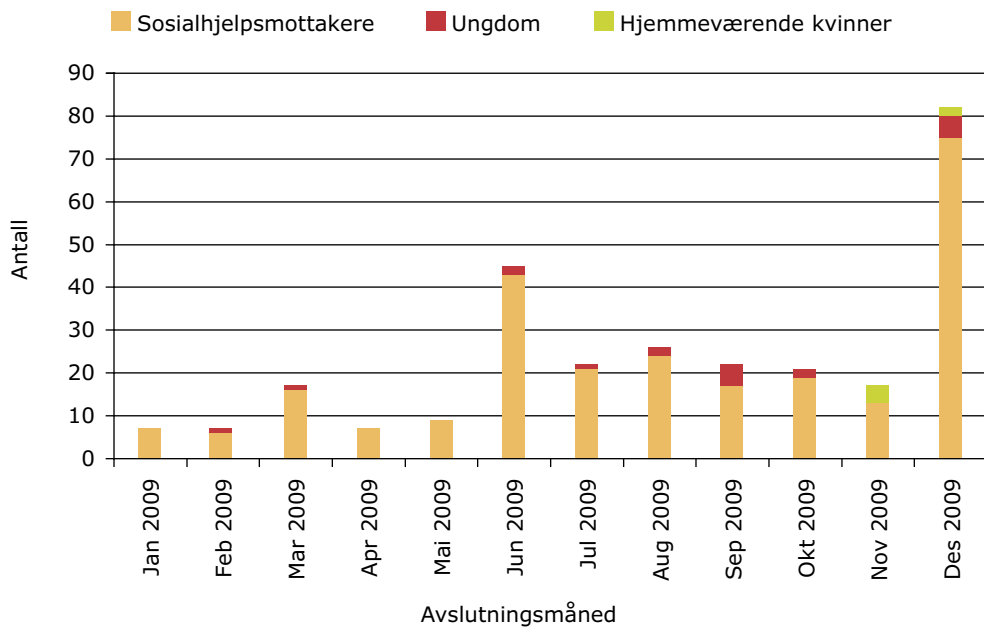
Figur 3.7 Antall deltakere i Ny sjanse i 2009 per måned, etter målgruppe. Absolutte tall.

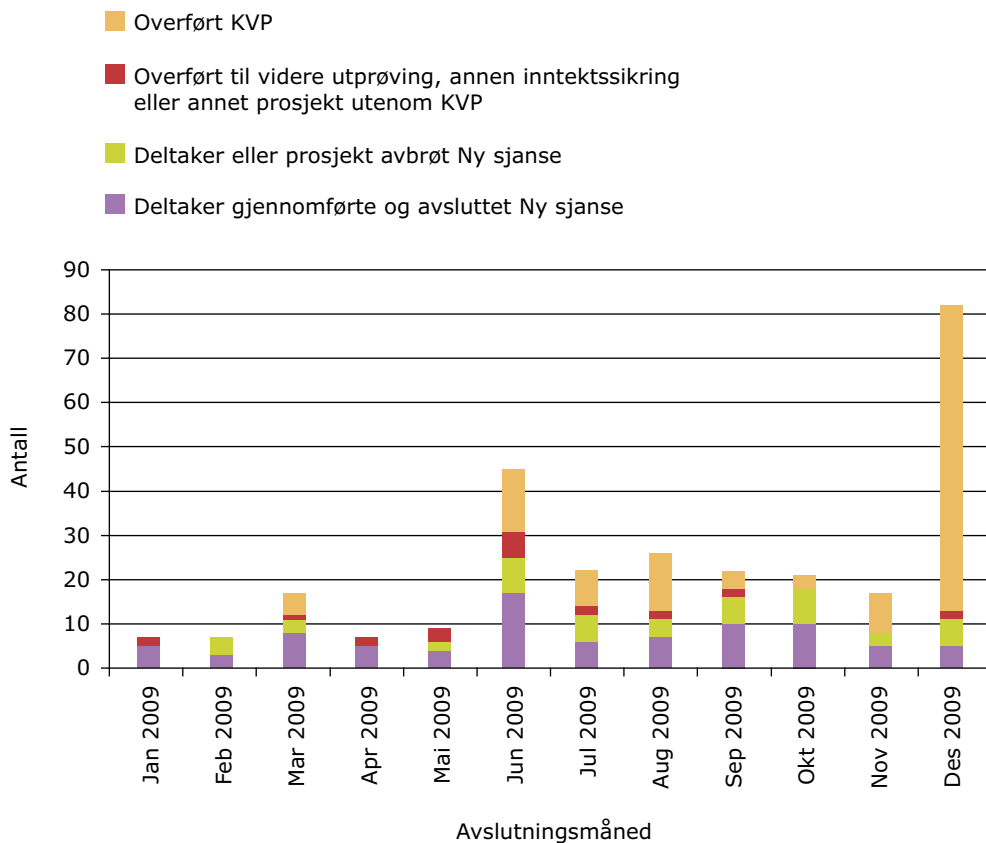
Som vi påpekte over, var det 150 deltakere som ble med videre fra deltakelse i 2008. Som figur 3.7 viser, var det våren 2009 en svak stigning i antallet deltakere og på sommeren var det om lag 180 deltakere fordelt på alle prosjektene. På høsten var det mange av prosjektene, og da særlig prosjektene rettet mot hjemmeværende kvinner, som rekrutterte mange nye deltakere. Som figur 3.8 viser, var det over 80 deltakere som avsluttet deltakelsen

i desember, og det medførte at det i overgangen til 2010 var 344 deltakere som fortsatt var i Ny sjanse. Kvinnene i prosjekter rettet mot hjemmeværende startet alle i perioden august–desember, og antallet deltakere i ungdomsprosjektene steg samlet sett gjennom året. I figur 3.9 synliggjøres at over halvparten av de deltakerne som ble overført fra Ny sjanse til Kvalifiseringsprogrammet, gjorde dette i desember.

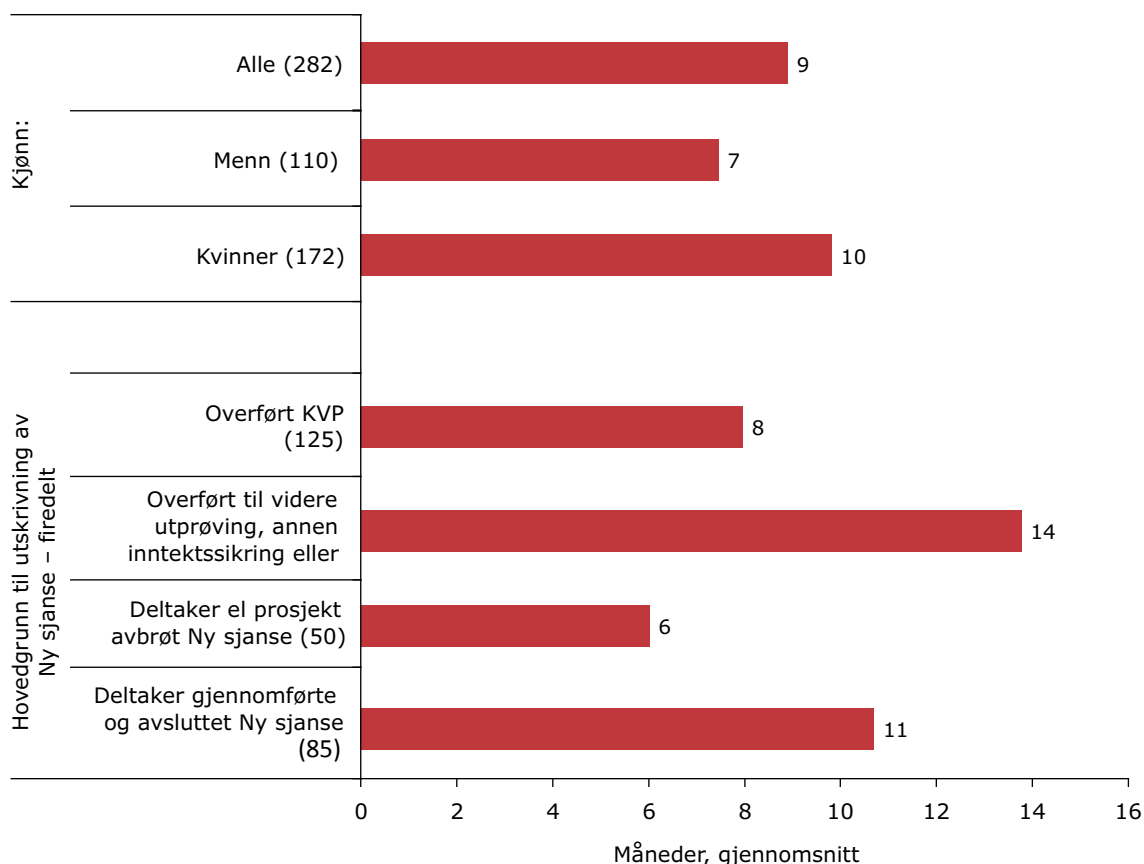
Figur 3.8 Fordeling på avslutningsmåned for de 282 deltakerne som avsluttet Ny sjanse i 2009, etter målgruppe. Absolutte tall.

Figur 3.9 Fordeling på avslutningsmåned for de 282 deltakerne som avsluttet Ny sjanse i 2009, etter hovedgrunn for utskrivning. Absolutte tall.

Figur 3.10 Gjennomsnittlig lengde på deltakelse i Ny sjanse blant de 282 som ble utskrevet fra Ny sjanse i 2009, etter kjønn og hovedgrunn til utskrivning. Måneder.

Deltakerne som gikk ut av Ny sjanse i 2009, hadde i gjennomsnitt vært i Ny sjanse i ni måneder (se figur 3.10), menn i syv og kvinner i ti måneder. De som ble overført til kvalifiseringsprogrammet i NAV, hadde i snitt vært med i åtte måneder. Det var en del deltakere med lang tid i Ny sjanse som trekker opp dette snittet kraftig. Halvparten av dem som gikk til KVP, hadde vært i Ny sjanse i fem måneder eller kortere (median). I figuren fremkommer det at de med avbrutt deltakelse i gjennomsnitt gikk ut etter seks måneder, men de som ble overført til videre utprøving, inntektssikring eller annet prosjekt utenom KVP, hadde vært i Ny sjanse i hele 14 måneder. Prosjektene arbeider altså lenge med en gruppe deltakere som de til slutt må overføre til andre, mer tilpassede typer tiltak eller annen inntektssikring.

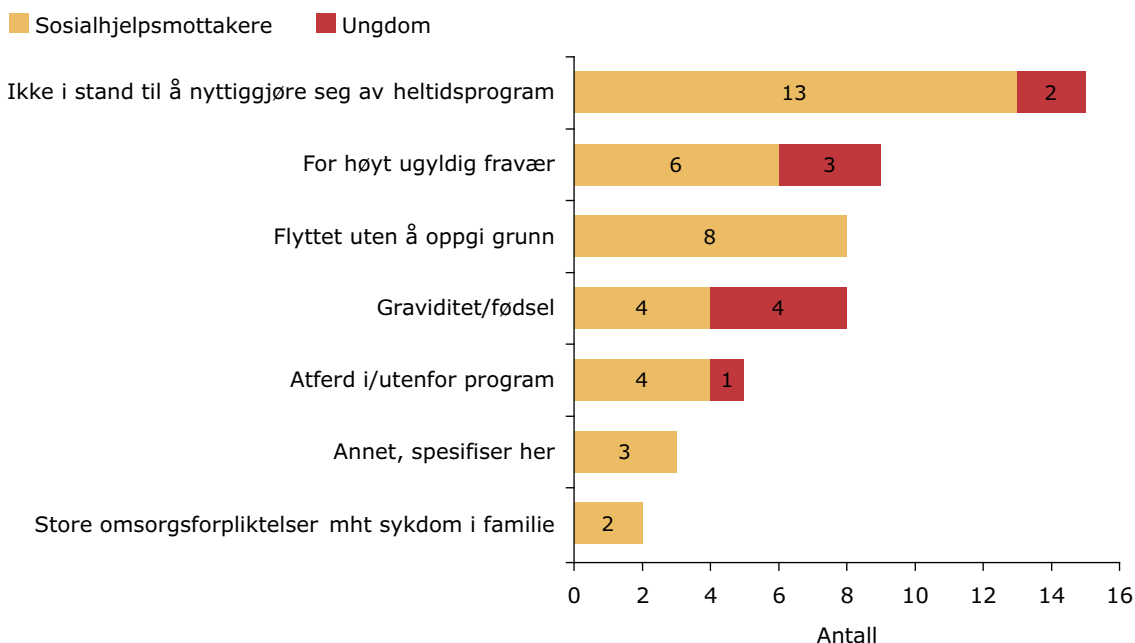
I 2008 var gjennomsnittlig lengde på deltakelse for dem som gjennomførte og avsluttet Ny sjanse, hele 17 måneder. I 2009 var den kun 11. Det er mange forhold som kan påvirke lengden på deltakelse, blant annet prosjektavslutninger. At gjennomsnittstiden har gått ned, tilsier uansett en positiv utvikling med tanke på at resultatene er stabile, spesielt i et år hvor det kunne være forventet at finanskrisen kunne påvirke mulighetene for å komme i jobb slik at deltakerne ville gå lenger på grunn av mangel på potensielle arbeidsplasser. Vi skal i kapittel 4 komme tilbake til forskjellene i lengde på deltakelse etter hvorvidt deltakerne gikk til jobb/utdanning eller ikke.

3.4 Avbrutt deltakelse: årsaker og situasjonen etterpå

Andelen som avbrøt Ny sjanse, har sunket fra 47 prosent i perioden 2005–2007 til 42 prosent i 2008 og videre helt ned til 32 prosent i 2009, når vi ser bort fra dem som ble overført til kvalifiseringsprogram. Det er altså en klar positiv utvikling. I hvilken grad overføringen av deltakere til KVP har innvirkning på denne utviklingen, er vanskelig å vite, men det var også en stor gruppe i 2008 som gikk til dette programmet, og det er derfor god grunn til å tro at fokus som har vært på hvordan prosjektene kan arbeide med å forhindre frafall, har medvirket til den positive utviklingen.

I figur 3.11 vises hovedårsakene til at de 50 deltakerne avbrøt deltakelsen i Ny sjanse i 2009. Prosjektene har rapportert at den vanligste årsaken til avbrutt deltakelse er at deltakerne «ikke er i stand til å nyttiggjøre seg fulltidsprogram». I denne gruppen melder prosjektene at ulike typer, ofte sammensatte, helseproblemer i all hovedvekt er årsaken til at deltakerne ikke makter å stå i et heltidsprogram. Den nest hyppigste årsaken er for høyt ugyldig fravær. I 2008 var helserelaterte årsaker også de vanligste, mens den nest hyppigste årsak var atferd i/utenfor Ny sjanse.

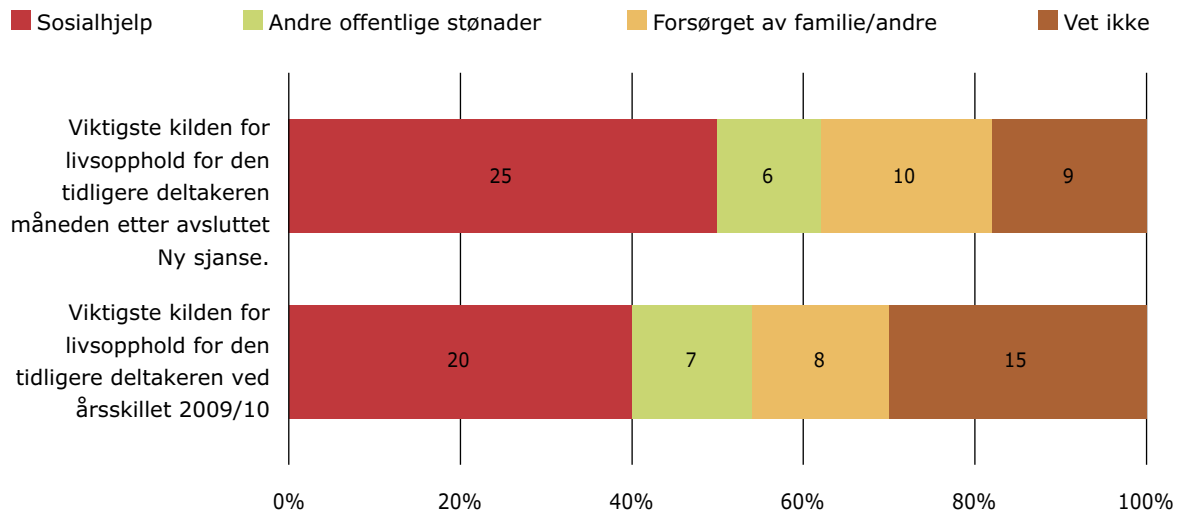
Figur 3.11 Årsaker til at 50 deltakere avbrøt Ny sjanse i 2009, etter målgruppe. Absolutte tall.

IMDi har i kartleggingen av deltakerne for 2009 forespurt prosjektene om de visste hvordan de deltakerne som avbrøt Ny sjanse, klarte seg økonomisk i ettertid. Hvis det er slik at avbrutte deltakelser i stor grad fører til at personene havner i en ny langtidsavhengighet av sosialhjelp, er det viktig å sette enda større trykk på å forhindre denne type frafall. I figur 3.12 vises hva programrådgiverne som hadde ansvaret for

disse 50 deltakerne, oppgir på spørsmål om kilder for livsopphold henholdsvis måneden etter at deltakerne avbrøt deltakelsen, og i slutten av året. Vi ser at andelen vet ikke-svar stiger, ikke overraskende. At hele 25 personer gikk rett til avhengighet av sosialhjelp, og at hele 20 var i den situasjonen ved årsskiftet, viser at frafallsproblematikken er nødvendig å arbeide videre med.

Figur 3.12 Kilder for livsopphold for de 50 deltakerne som avbrøt Ny sjanse i 2009, henholdsvis måneden etter at deltakeren avbrøt deltakelsen, og ved årsskiftet 2009/10. Absolutte tall og prosent.

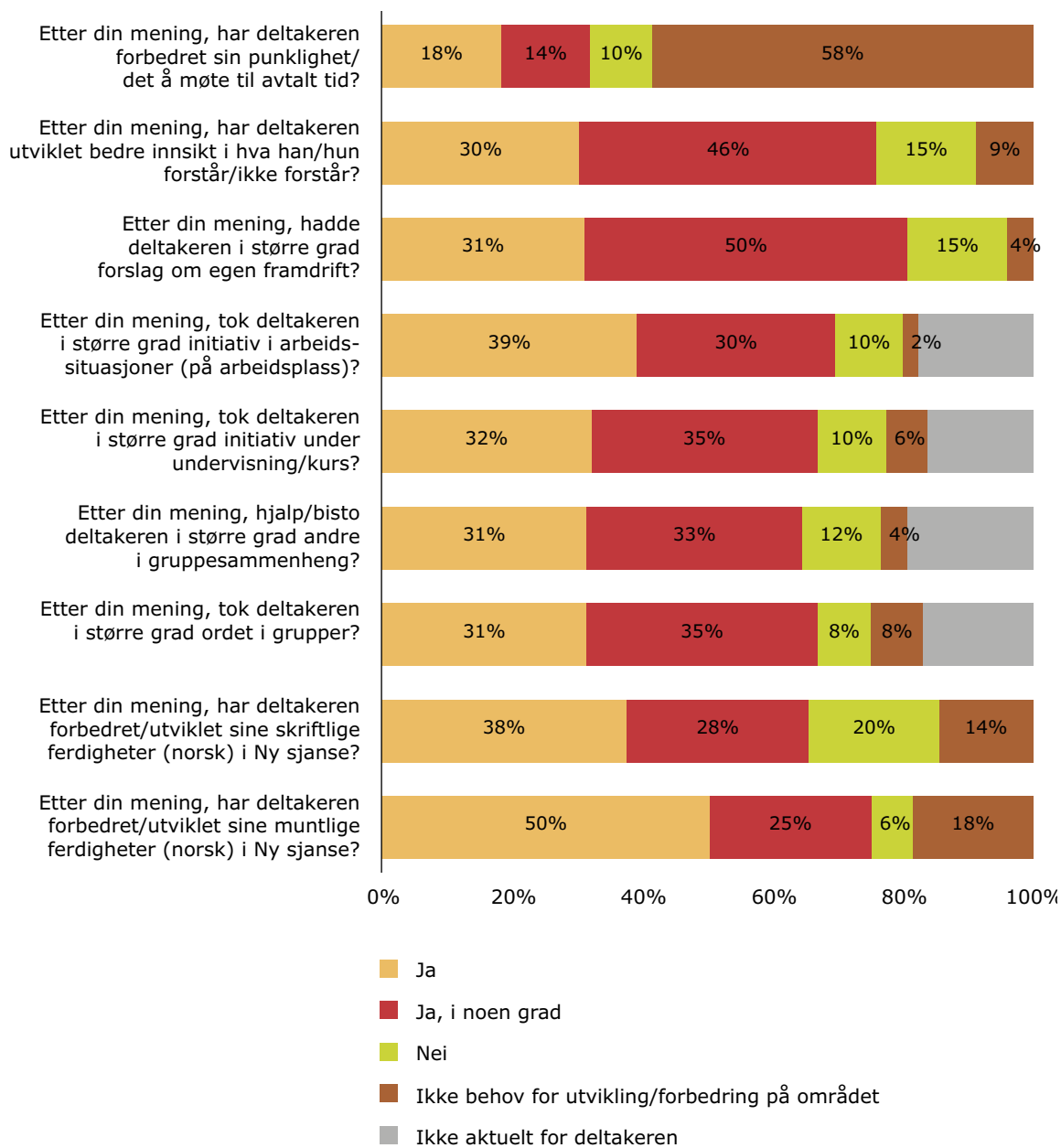

3.5 Beskrivelse av gruppen som ble overført til kvalifiseringsprogrammet i NAV i 2009

Av de 125 deltakerne som ble overført til kvalifiseringsprogrammet i 2009, var det 81 kvinner (65 prosent). Det var en svært sammensatt gruppe med bakgrunn fra 33 ulike land. Over halvparten hadde imidlertid bakgrunn fra Somalia, Afghanistan eller Irak, henholdsvis én av tre er fra Somalia, én av ti har bakgrunn fra Irak og én av ti fra Afghanistan. Nesten alle ble overført fra Ny sjanse-prosjekter rettet mot sosialhjelpsmottakere, men det var også to deltakere fra ungdomsprosjektene og fem fra prosjekter rettet mot hjemmевærende kvinner som gikk til KVP.

Vi har tidligere sett at deltakerne i snitt hadde vært i et kvalifiseringsløp i Ny sjanse i åtte måneder. I figur 3.13 kan vi se at etter programrådgivernes mening har vært en klar fremgang i alle ferdigheter vi har kartlagt utviklingen på. Fremgangen er tydeligst innen muntlig norsk. Dette innebærer at de deltakerne som går fra Ny sjanse til KVP, i stor grad har fått et bedre grunnlag for videre kvalifisering gjennom Ny sjanse.

Figur 3.13. Ferdighetsutvikling/forbedring på ni områder for de 125 deltakerne som ble overført fra Ny sjanse til kvalifiseringsprogrammet i NAV i 2009. Prosent.

4 Resultater

4.1 Måloppnåelse

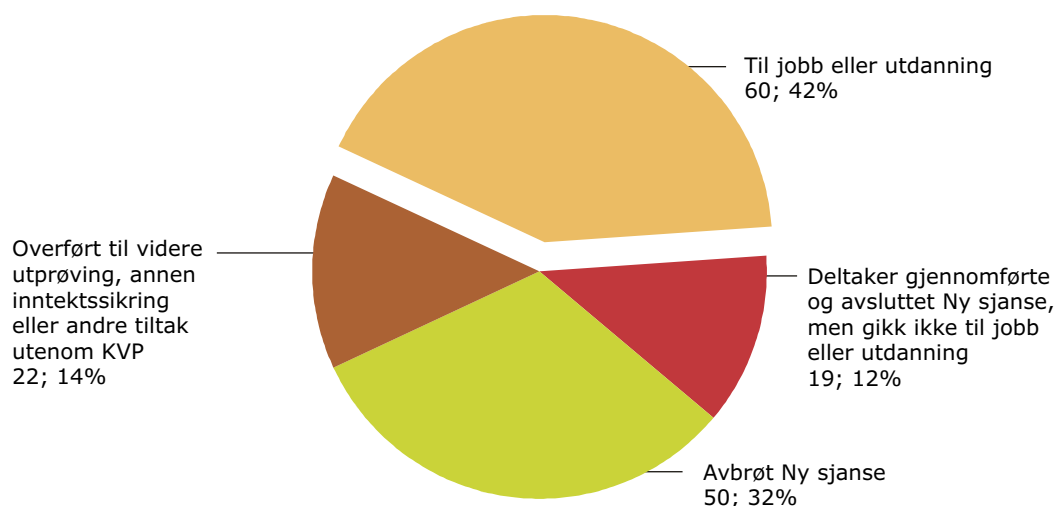
Som vist i forrige kapittel var det i 2009 626 deltakere i Ny sjanse. Deltakerne fikk stønad på basis av deltakelse i minst en måned i løpet av året. Ved utgangen av 2009 var det 344 deltakere igjen i Ny sjanse, 157 hadde avsluttet deltakelsen og 125 var i løpet av året blitt overført til KVP. De 125 som ble overført til KVP, holdes utenfor beregningene av måloppnåelse. Av de 157 som hadde avsluttet deltakelse, var det 85 som gjennomførte og avsluttet Ny sjanse på ordinært vis. 50 avbrøt deltakelsen eller ble nektet videre deltakelse av prosjektet.

Måloppnåelsen i Ny sjanse for 2009 beregnes ved å se på andelen av de 157 som gikk til jobb eller utdanning. 58 gikk over i jobb

og åtte til utdanning, noe som gir en *måloppnåelse på 42 prosent* (se figur 4.1), ett prosentpoeng lavere enn i 2008. De gode resultatene i Ny sjanse holder seg på et høyt og veldig stabilt nivå.⁷

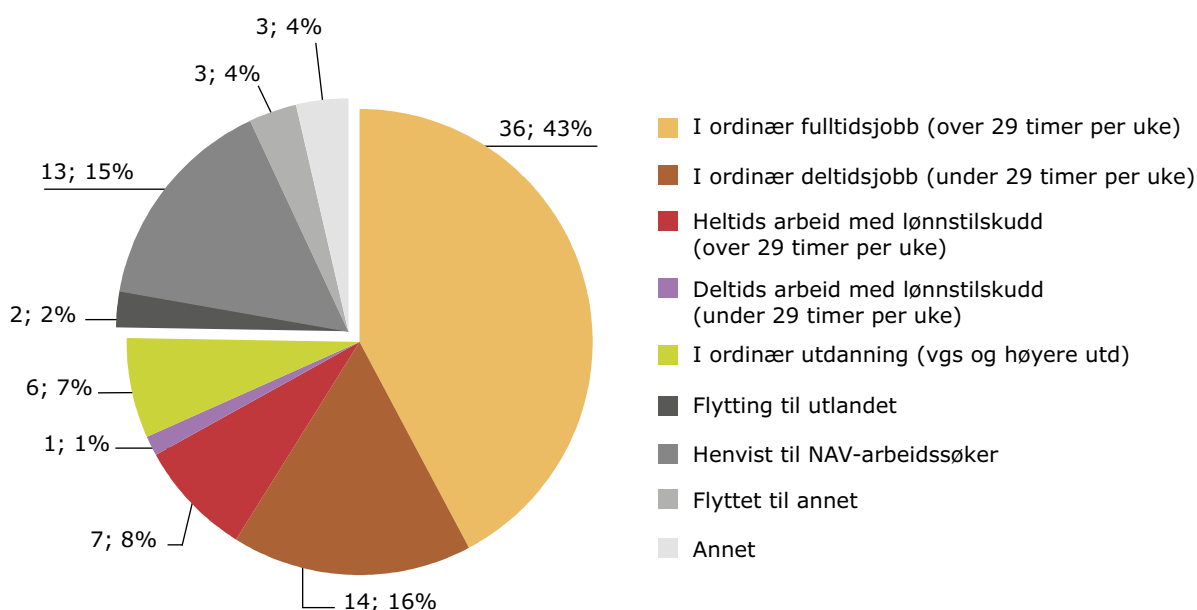
Som figur 4.1 også viser, var det 19 deltakere som gjennomførte og avsluttet Ny sjanse, men ikke gikk til jobb eller utdanning. I figur 4.2 ser vi at av dem som ikke gikk til jobb eller utdanning, var det 13 som gikk over til NAV som arbeidssøker, og prosjektene har for flere av disse oppgitt at de gikk direkte over i ulike typer tiltak i NAV (ikke KVP). De fleste deltakerne som gjennomfører Ny sjanse, men som ikke direkte går over til jobb eller utdanning, fortsetter i et kvalifiseringsløp i NAV.

Figur 4.1 Andel til jobb eller utdanning blant de 157 deltakerne som avsluttet Ny sjanse i 2009. Absolutte tall og prosent.

⁷ Det er grunn til å tro at den reelle måloppnåelsen er et par prosentpoeng høyere, da IMDi har fått informasjon om at et prosjekt ikke har rapportert seks deltakere som avsluttet i 2009. Alle disse seks gikk til jobb, og blir fulgt opp av prosjektet på sin arbeidsplass. Ettersom de ikke lenger mottar kvalifiseringsstønad for deltakelse i Ny sjanse, er skrevet ut av prosjektet og er i jobb, skulle de vært rapportert inn som avsluttede som gikk til jobb eller utdanning.

Figur 4.2 Hovedaktiviteten etter Ny sjanse for de 85 deltakerne som avsluttet/gjennomførte kvalifiseringen på ordinær måte. Absolutte tall og prosent.

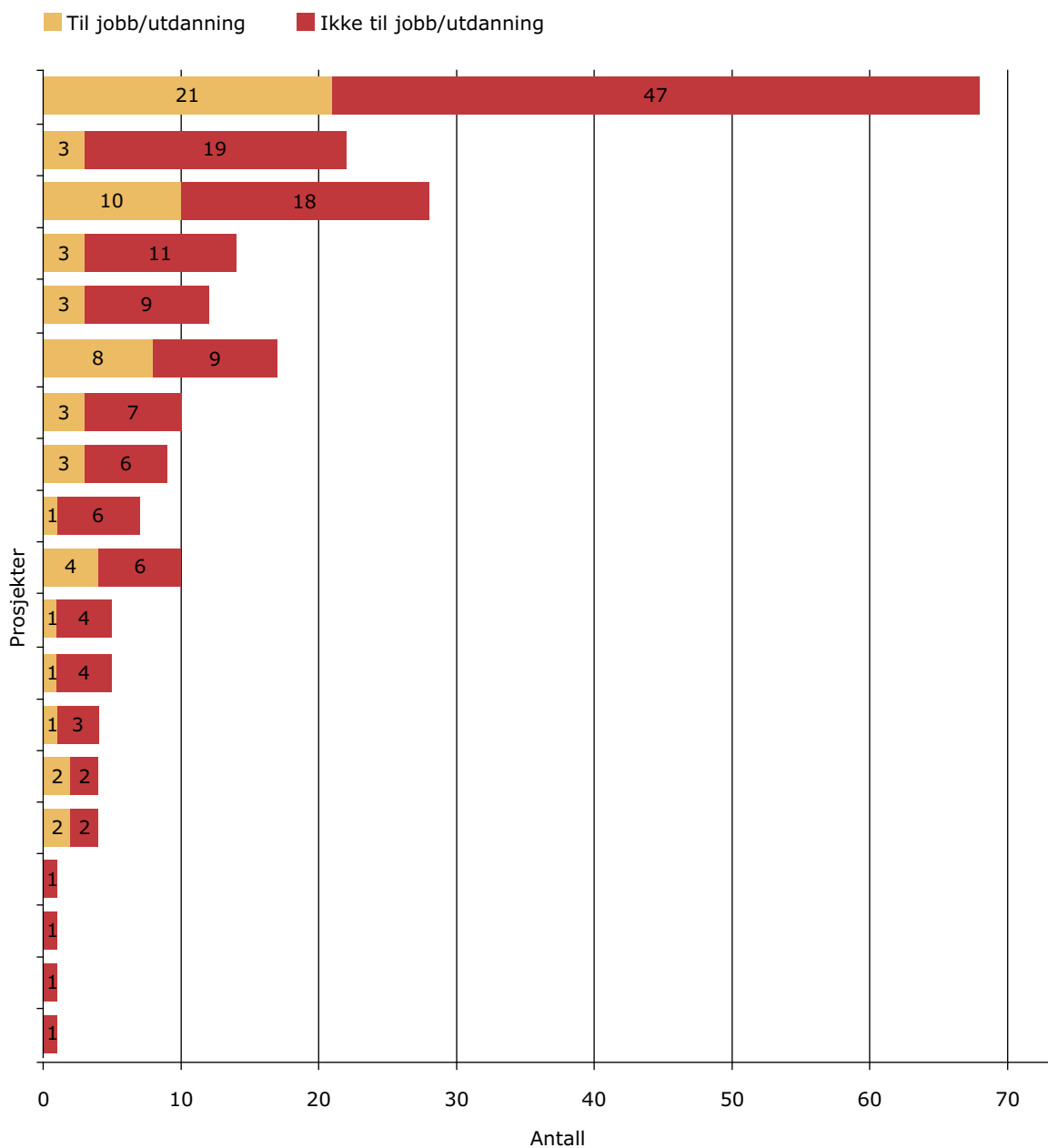

I figur 4.2 vises fordelingen på hovedaktiviteten etter Ny sjanse for de 85 deltakerne som avsluttet/gjennomførte kvalifiseringen på ordinær måte. Av de 66 som gikk til jobb eller utdanning, gikk 58 til jobb (åtte til hel- eller deltidsarbeid med lønnstilskudd, 14 til ordinær deltids- og 36 til ordinær heltidsjobb) og åtte til utdanning (to flyttet til utdanning og seks gikk til videregående eller høyere utdanning).

Det var kun én deltaker som gikk ut av prosjektene med målgruppe hjemmeværende kvinner i løpet av 2009, når vi ser bort fra dem som ble overført til kvalifiseringsprogrammet. Fra ungdomsprosjektene var det 17, hvorav seks gikk til arbeid eller utdanning. Dette innebærer en måloppnåelse på en drøy tredjedel (35 prosent). Fra prosjektene med målgruppe sosialhjelpsmottakere var måloppnåelsen noe høyere: 60 (43 prosent) gikk til jobb eller utdanning og 79 som ikke oppnådde dette. Som figur 4.3 viser, er det store forskjeller mellom prosjektene i antall og andel som gikk til jobb/utdanning.

Måloppnåelsen var noe høyere blant menn enn blant kvinner: henholdsvis 46 mot 40 prosent. I 2008 var det omvendt. Da var måloppnåelsen blant kvinner 44 prosent og 41 blant menn. Dette materialet gir ikke grunnlag for å konkludere noe om årsakene til disse små endringene.

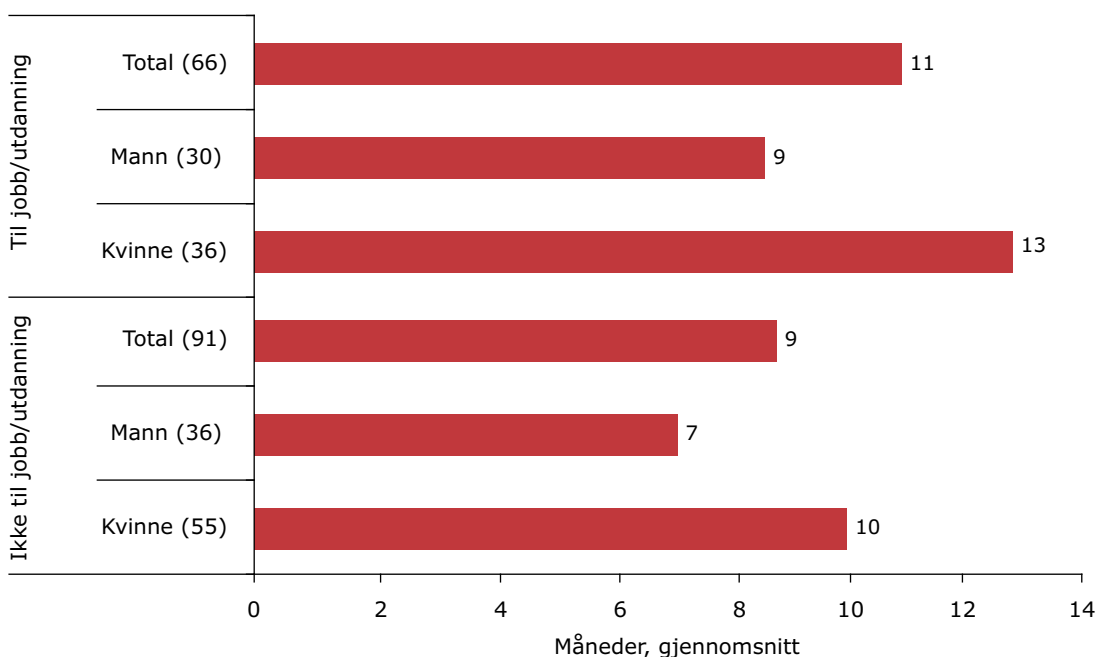
Figur 4.3 Antall deltakere som gikk henholdsvis til og ikke gikk til jobb/utdanning i Ny sjanse-prosjektene i 2009 (anonymisert). Absolutte tall.

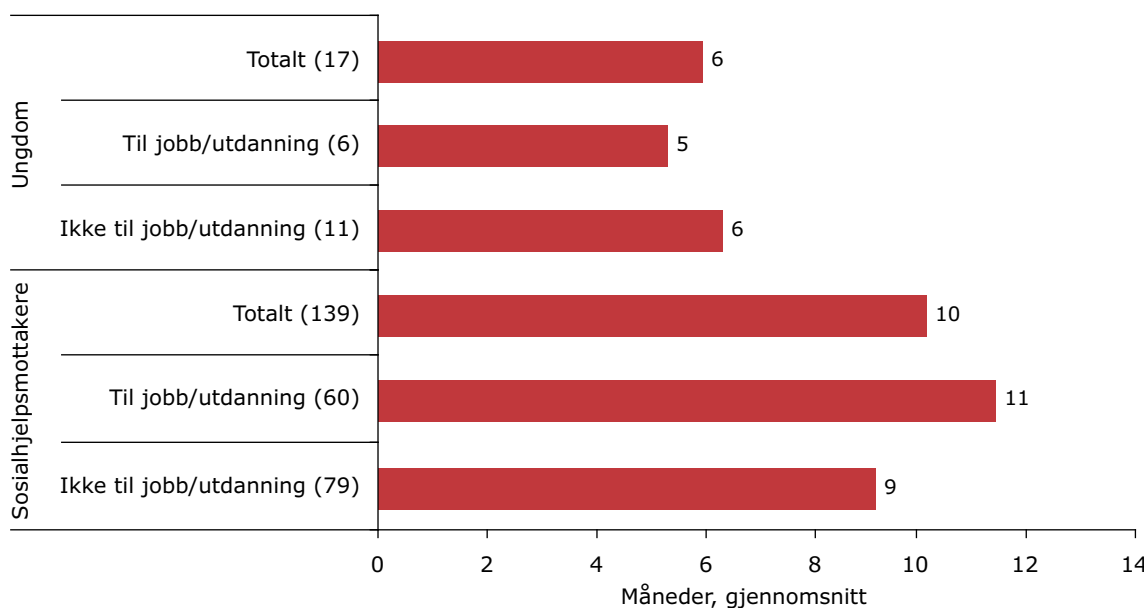
Figur 4.4 viser at kvinnene fortsatt har lengre løp i Ny sjanse enn menn, både blant dem som går til og blant dem som ikke går til jobb/utdanning. Ny sjanse-prosjektene brukte 11 måneder i snitt fra inntak i prosjekt til deltakeren gikk til jobb eller utdanning. Og for dem som ikke kom videre til jobb/utdanning, var gjennomsnittlig

lengde på deltakelsen ni måneder. I figur 4.5 ser vi at det er langt kortere gjennom-snittlig deltakelse i ungdomsprosjektene enn i prosjektene rettet mot sosialhjelpsmotta-kere. Deltakerne der er kun inne i et halvt år i snitt, før de går til jobb eller utdanning, eller avbryter/går til noe annet.

Figur 4.4 Gjennomsnittlig lengde på deltakelse blant de 157 deltakerne som gikk ut av Ny sjanse i 2009, etter kjønn og om de gikk til jobb eller utdanning. Måneder.

Figur 4.5 Gjennomsnittlig lengde på deltakelse blant de 157 som gikk ut av Ny sjanse i 2009, etter målgruppe og om de gikk til jobb eller utdanning. Måneder.

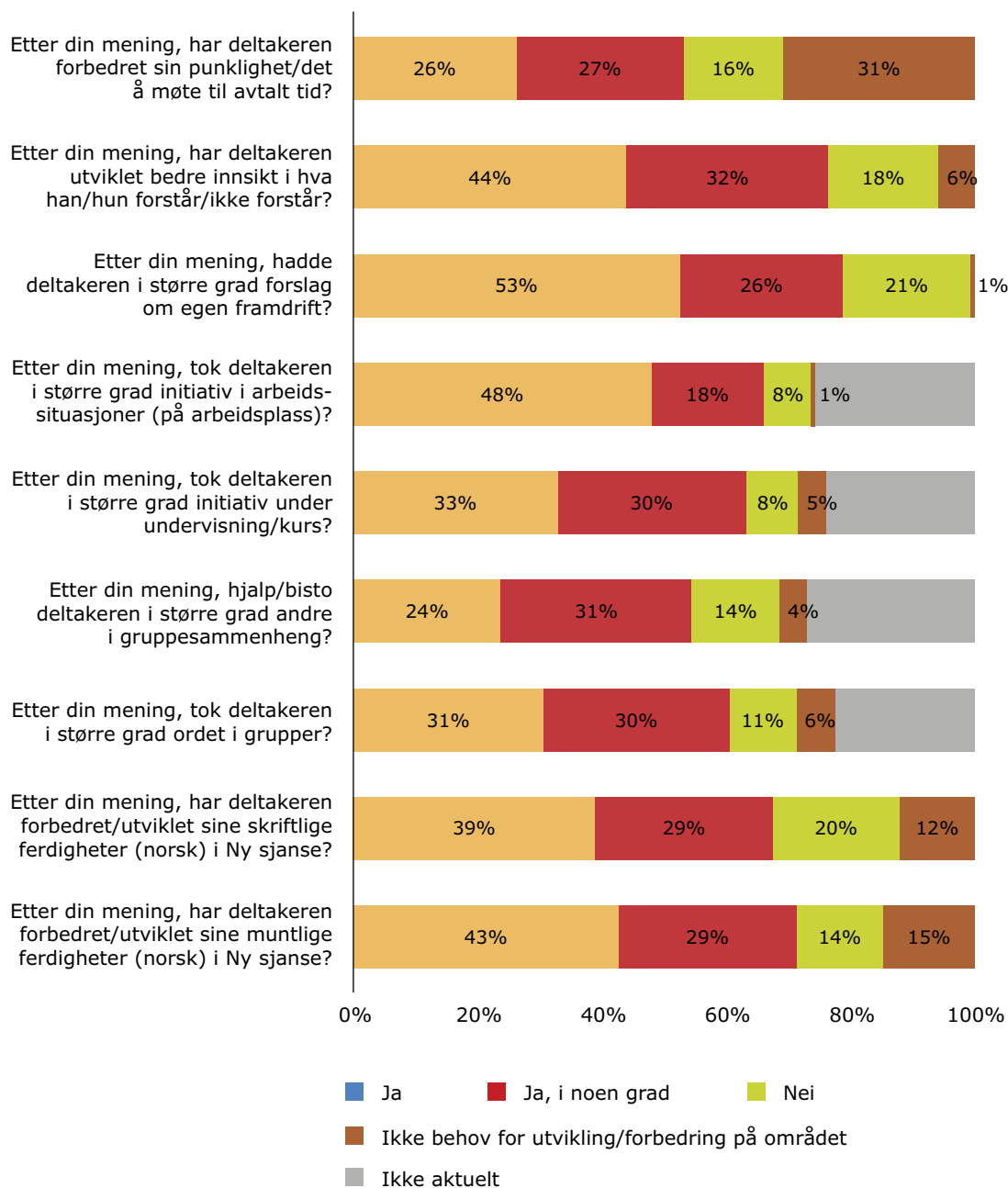

4.2 Vurdering av progresjon for deltakerne som gikk ut av Ny sjanse i 2009

I figur 4.6 kan vi se at det etter programrådgivernes mening har vært en klar fremgang i alle de ferdigheter vi har kartlagt utviklingen på. Fremgangen er tydeligst når det gjelder det å ta grep om sitt kvalifiseringsløp gjennom å ha forslag om egen

fremdrift. Samtidig var dette et område hvor mange – én av fem – ikke hadde hatt noen progresjon/utvikling i løpet av Ny sjanse, og det området hvor nesten ingen etter programrådgivernes mening ikke hadde behov for progresjon. Vi ser også at det er fra åtte til 20 prosent av deltakerne som ikke har hatt noen forbedring på noen av områdene.

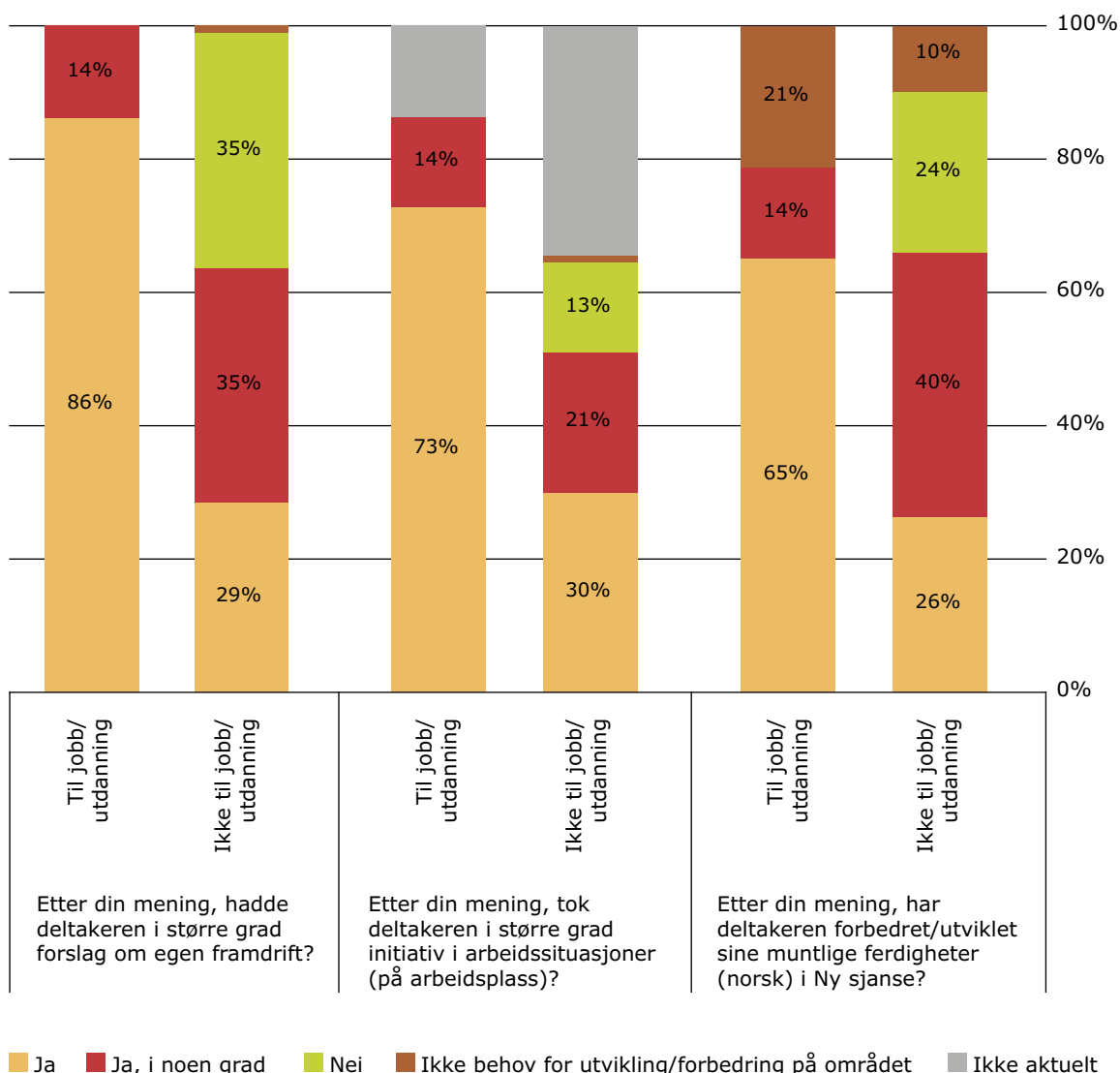
Figur 4.6 Programrådgivernes opplevelse av utvikling/forbedring på ni ulike områder i løpet av perioden i Ny sjanse for de 157 som gikk ut av Ny sjanse i 2009. (Ny sjanse-deltakere som ble overført til KVP er holdt utenfor beregningene.) Prosent.

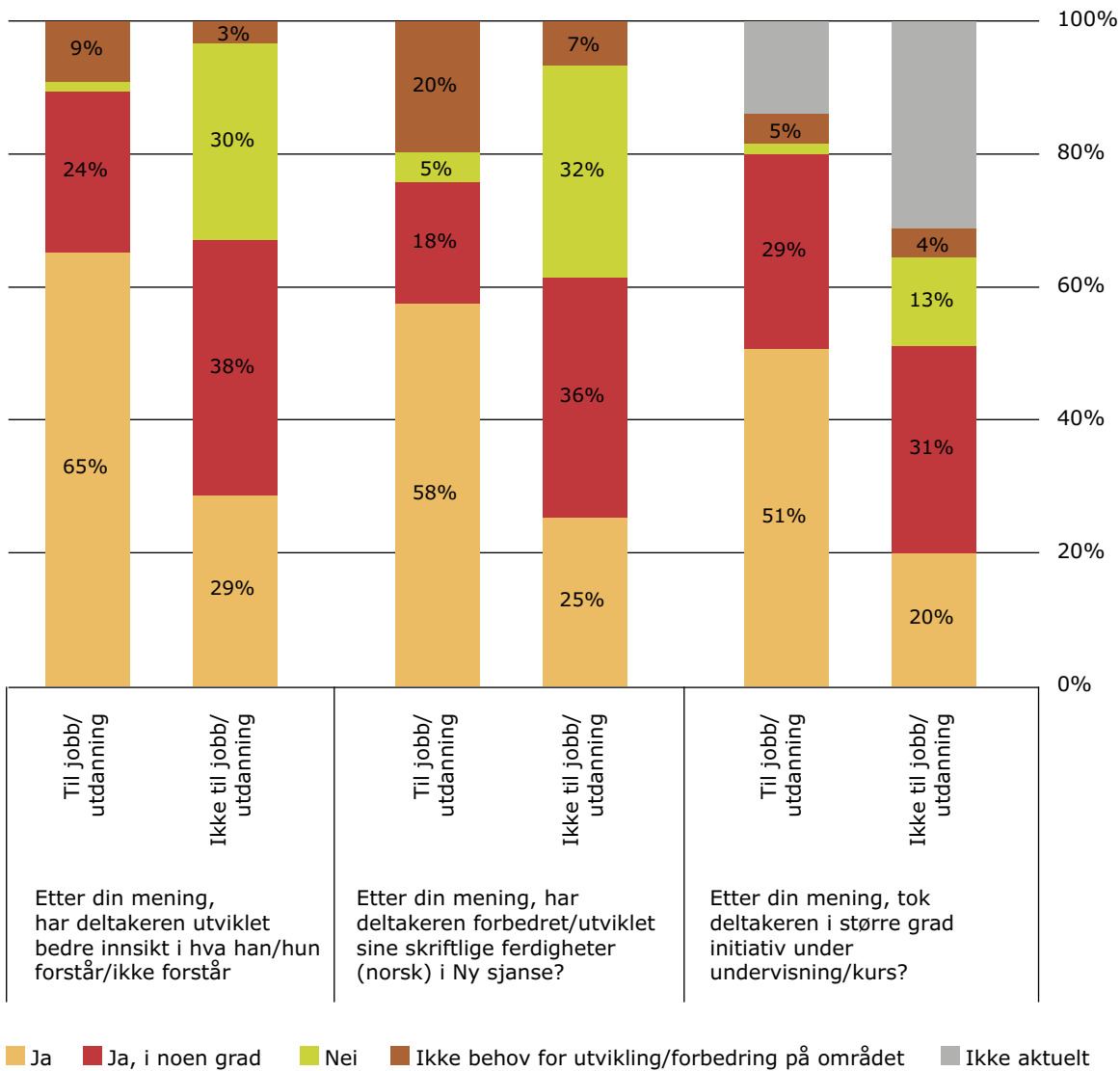
Separate analyser viser at blant de 66 som gikk til jobb eller utdanning, var det veldig få, kun seks deltakere, hvor programdeltakerne har oppgitt at det var enkelte områder de ikke hadde hatt fremgang/utvikling innenfor. At programrådgiverne helt tydelig

opplever en langt bedre progresjon/utvikling, eller at det ikke har vært behov for dette, blant dem som gikk til jobb/utdanning, enn blant dem som ikke gikk til jobb/utdanning, ser vi i figurene 4.7a, b og c.

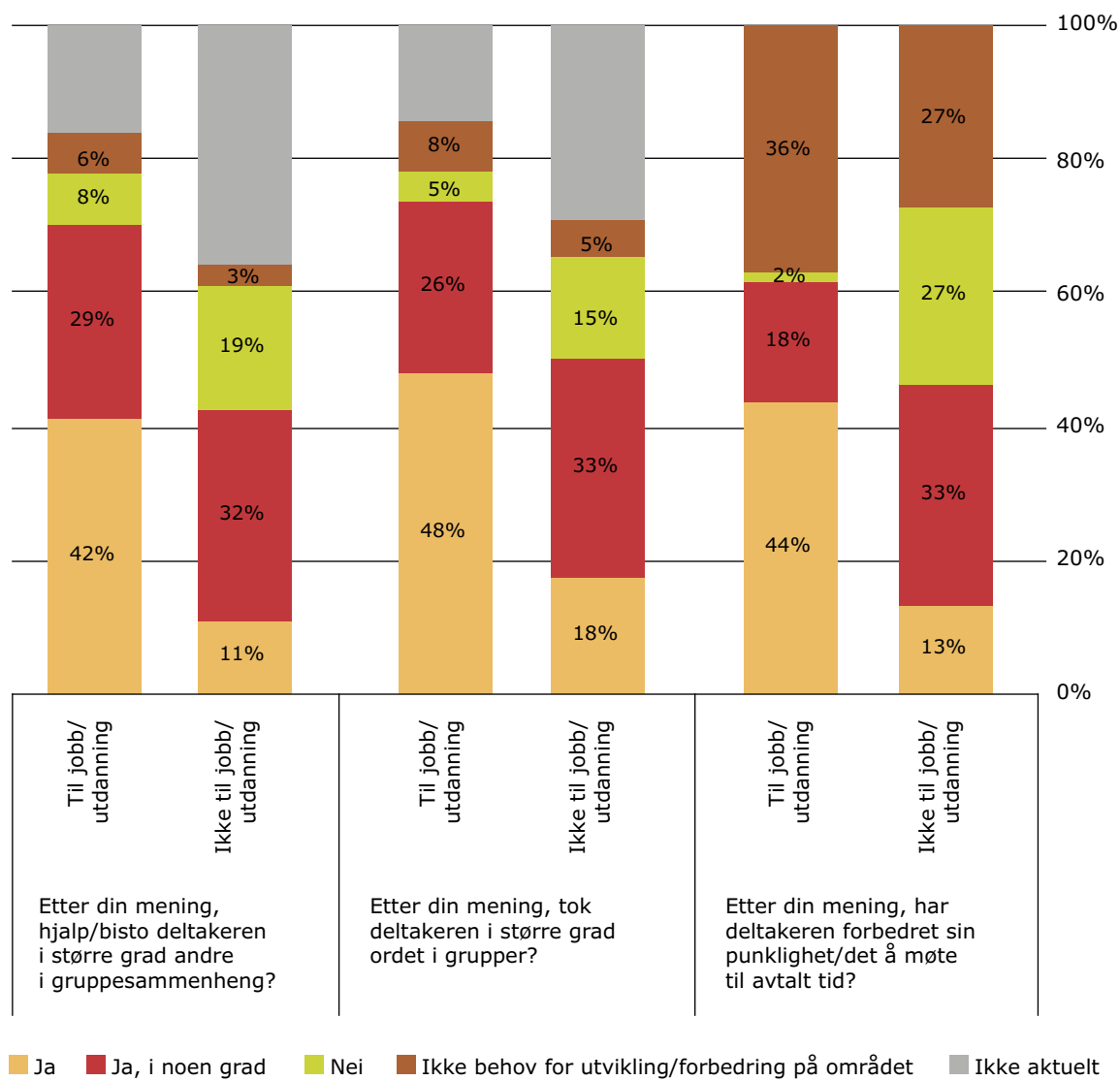
Figur 4.7a Programrådgivernes opplevelse av utvikling/forbedring i løpet av perioden i Ny sjanse med hensyn til i større grad å ha forslag om egen fremdrift, i større grad ta initiativ i arbeidssituasjoner og å ha forbedret sine muntlige ferdigheter i norsk i Ny sjanse, etter om de gikk til jobb eller utdanning (N=66) eller ikke (N=91). (Ny sjanse-deltakere som ble overført til KVP er holdt utenfor beregningene.) Prosent.

Figur 4.7b. Programrådgivernes opplevelse av utvikling/forbedring i løpet av perioden i Ny sjanse med hensyn til å ha utviklet bedre innsikt i hva han/hun forstår/ikke forstår, forbedret skriftlige ferdigheter i norsk og i større grad å ta initiativ under undervisning/kurs i Ny sjanse, etter om de gikk til jobb eller utdanning (N=66) eller ikke (N=91). (Ny sjanse-deltakere som ble overført til KVP er holdt utenfor beregningene.) Prosent.

Figur 4.7c. Programrådgivernes opplevelse av utvikling/forbedring i løpet av perioden i Ny sjanse med hensyn til å hjelpe/bistå andre i gruppesammenheng, i større grad ta ordet i grupper og ha forbedret punktlighet/det å møte til avtalt tid i Ny sjanse, etter om de gikk til jobb eller utdanning (N=66) eller ikke (N=91). (Ny sjanse-deltakere som ble overført til KVP er holdt utenfor beregningene.) Prosent.

4.3 Vurdering av resultatene for hjemmeværende kvinner i Ny sjanse

Resultatene for den «tradisjonelle» målgruppen i Ny sjanse, langtidsledige innvandrere på sosialhjelp, viser at andelen av deltakere som går ut i jobb/utdanning, har holdt seg stabilt på over 40 prosent. IMDi anser dette som god måloppnåelse med tanke på finanskrisen og hvilke konsekvenser den potensielt kan ha hatt for denne gruppens muligheter til å finne arbeid. I prosjekter som har hjemmeværende kvinner som målgruppe, er det ingen som har gått til arbeid eller utdanning i løpet av 2009. Dette skyldes at prosjektene var nyoppstartet i 2009 og at rekrutteringsprosessen for deltakerne var mer tidkrevende enn for den «tradisjonelle» målgruppen. Deltakerne begynte i Ny sjanse høsten 2009. Dette var forventet og IMDi satte derfor som mål for prosjektene å rekruttere nok kvinner og å synliggjøre hvordan de rekrutterer og motiverer dem til deltakelse i Ny sjanse.

For å dokumentere arbeidet som gjøres, gjennomførte IMDi en erfaringsdag med prosjektene, som ble ledet av en ekstern konsulent⁸ som blant annet har mye erfaring fra TIO-prosjektene (Tettere individuell oppfølging i regi av Helsedirektoratet). Tilbakemeldingene fra de fleste prosjektene med hjemmeværende kvinner er at det ikke har vært vanskelig å rekruttere kvinnene til prosjektene, og at det ser ut til at 1G er et tilstrekkelig økonomisk insentiv til at kvinnene ønsker å delta. Som tidligere nevnt har rekrutteringen vært noe mer tidkrevende enn for andre målgrupper, men prosjektene rapporterer også at når ryktet om tilbudet ble spredt i kvinnenes nettverk, så var det mange som oppsøkte prosjektene og forespurte om et tilbud. Noen prosjektledere har også den oppfattelsen at en del av kvinnene er så motiverte for å delta at de hadde gjort dette også uten det økonomiske insentivet.

Det er vanskelig å vite hvor representative disse kvinnene er, men det tyder uansett på at det er etterspørsel blant denne målgruppen for et tilpasset kvalifiseringsløp.

4.3.1 Motivasjons- og kvalifiseringsarbeidet i prosjekter med hjemmeværende kvinner

Prosjektene rapporterer at for å lykkes med rekrutteringen av kvinnene, må Ny sjanse-ansatte ha fokus på kvinnenes familiesituasjon. Om kvinnen er gift, er det ofte en vel så viktig oppgave å overbevise mannen om at deltakelse i Ny sjanse er til familiens beste. For de fleste kvinnene i målgruppen blir tilbud om barnepass avgjørende for deltakelse i prosjektet. Noen prosjekter tilbyr derfor barnepass for å sikre deltakelse. For å få kvinnene motiverte og for å opprettholde motivasjonen har flere prosjekter erfart at det er gunstig å tone ned fokuset på at det endelige målet med kvalifiseringen i Ny sjanse er arbeid eller utdanning i den innledende fasen. Prosjektene velger heller å fokusere på selve kvalifiseringsløpet og andre gevinster av dette, som for eksempel at kvinnene kan bli i bedre stand til å hjelpe barna med lekser, utvider sitt sosiale nettverk og får nye referanserammer. Prosjektene oppgir at kvinnene selv sier at det å bli stilt krav til og oppleve en positiv forventning fra andre i prosjektet og prosjektansatte, er motiverende i seg selv. Flere prosjekter rapporterer også at for å motivere kvinnene til deltakelse er det viktig at prosjektansatte viser at de er engasjerte og nysgjerrige på deltakerne, herunder hva som er deres tidligere erfaringer, og hva som er deres mål og drømmer for fremtiden. I motivasjonsarbeidet er det viktig å få kvinnene med på en diskusjon om hvordan deltakelse i Ny sjanse-prosjektet kan bringe dem nærmere dette målet.

I prosjektene rettet mot hjemmeværende kvinner er det, i tråd med rundskrivet, flere som tilbyr deltids kvalifisering med mulighet for en opptrapping til fulltid. Dette gjør terskelen litt lavere for å ta beslutningen om å delta slik at kvinnene lettere blir med

⁸ Bjørn Hauger fra Sareptas

i Ny sjanse. Det muliggjør en mykere overgang fra å være hjemmeværende til å delta i fulltids kvalifisering. Ved å bruke god tid i starten og i kartleggingsfasen, og ikke «kaste» kvinnene rett ut i tiltak, kan man forhindre at kvinnene faller fra. Prosjektene rapporterer at det overfor målgruppen er viktig å sette mindre og realistiske målsettinger, og at det underveis i løpet er viktig at programveileder evner å ta tak i og belyse alle de små suksesshistoriene som måloppnåelse underveis gir.

Som vist i kapittel 2 er det varierende språkkompetanse og behov også for utvikling/forbedring i skriftlig og muntlig norsk blant deltakerne. De fleste har norskkopplæring som en del av sine program. Prosjektene som tidligere arbeidet med sosialhjelpsmottakere, rapporterer at de med de hjemmeværende kvinnene oftere bruker tolk i samtaler med deltakerne. Dette er ikke fordi de ikke forstår hva som blir sagt, men fordi norskkunnskapene til en del av kvinnene er så svake at språket blir en hindring. For at veilederne skal kunne gi et meningsfullt program, må de også ha kommunisert med deltakerne med et mer dyptgående språk. Kommunikasjonen bedres ved bruk av tolk og deltaker og programrådgiver får blant annet mulighet til å utvikle, og ha lik forståelse av innholdet i, et godt individuelt tilpasset løp for deltakeren.

4.4 Vurdering av resultatene for ungdom

I 2009 deltok 68 ungdommer i Ny sjanseprosjektene. Av disse gikk seks ut til arbeid/utdanning i løpet av 2009 og 11 gikk ut uten å ha nådd målet om arbeid eller utdanning (35 prosent måloppnåelse). Ungdommene har kortere deltakelse og faller også raskere ut enn andre målgrupper. Denne målgruppen har andre type utfordringer enn deltakerne i prosjekter med sosialhjelpsmottakere. I tillegg til de fire ordinære nettverkssamlingene ble det gjennomført en erfaringsdag for prosjektene hvor man gjennom dialog og gruppearbeid konkretiserte vellykkede grep.

4.4.1 Kvalifiseringsarbeidet i prosjekter med ungdom

Ungdomsprosjektene har mye fokus på mestring av livssituasjon, grensesetting og konsekvenser ved fravær og for sent oppmøte. Mange av ungdommene i prosjektene bor alene og har ikke familie som kan være gode rollemodeller. De ansatte i Ny sjanse fungerer derfor også som rollemodeller og mentorer, i tillegg til å være kvalifiseringsveiledere. Flere prosjekter melder at det er viktig å ha en grundig forventningsavklaring i forkant av deltakelse i prosjektet. Mange ungdommer er utålmodige og ønsker for eksempel å komme seg i arbeid så fort som mulig for å tjene penger.

Et prosjekt har brukt mye tid på å avklare forventninger både overfor arbeidsgiver og Ny sjanse-deltaker i forbindelse med praksisplasser. Man ønsker å unngå at ungdom går i lang tid på samme praksisplass uten at det blir avklart hvorvidt det finnes muligheter for at hun/han kan få tilbud om jobb hos arbeidsgiveren. Disse problemstillingene løser seg i stor grad ved at arbeidsgiveren informerer i forkant av praksisperioden om hvilke krav og behov de har for at noen skal få en ansettelse, i tillegg til at det blir tydeliggjort om det er realistisk med ansettelse på sikt. For at deltakeren ikke skal få følelsen av at han eller hun bare er plassert et sted, bruker prosjektet tid på å følge deltakeren og arbeidsgiveren veldig tett. Etter fire uker med praksis foretas det en evaluering. Hvis arbeidsgiver er fornøyd med deltakeren, er det en viss forventning om at arbeidsgiveren skal benytte seg av deltakerens arbeidskraft videre, men da som ringevikar eller gjennom ordinær ansettelse.

Oppstartskurs blir ofte benyttet av Ny sjanse-prosjektene og har vist seg å være vellykket også for ungdom. Det innebærer at ca. ti deltakere starter samtidig i Ny sjanse-prosjektet og er på kurs over en viss periode (varierer fra ca. 4–6 uker) med tema som kompetansekartlegging, arbeidsliv, fagopplæring av ulik art, personlig økonomi, holdninger og forventninger. Ifølge prosjektene markerer disse oppstartskur-

sene et tydelig skille i hverdagen for ungdommen. I Ny sjanse blir hverdagen mer strukturert og målrettet, og det stilles krav.

Det oppstår ifølge prosjektene positiv gruppedynamikk og deltakerne blir gjensidig motivert og «passet på» av hverandre.

Gruppe som metode

Gruppedynamikk er betegnelsen på det sosialpsykologiske studium av kreftenes spill i en gruppe; interaksjonen mellom de forskjellige medlemmene, hvordan de kommuniserer med hverandre, hvordan konflikter oppstår og løses, virkningene av de forventninger gruppen stiller til den enkelte, presset mot solidaritet og konformitet, og gruppens utvikling over tid.⁹

Ifølge Heap¹⁰ er gruppens medlemmer der for å arbeide, for å gi og å få, og det er primært gjennom deres eget arbeid i gruppen at de får dekket de behovene som brakte dem hit. Hvert enkelt medlem påvirker gruppen og den påvirker individene. Noe av medlemmenes atferd og noen av deres utsagn kommer av helt egne indre behov, og noe, kanskje atskillig mer, er en respons til gruppens situasjon og innflytelse. Men uansett hvordan dette er, gir medlemmenes atferd dem en rolle og status – på godt eller vondt – som de andre gruppe-medlemmene bestemmer. Medlemmene vil ofte bidra til gruppen og til tider kanskje motstå den, og gruppen på sin side vil akseptere, verdsette eller isolere de enkelte medlemmene.

Som gruppeleder observerer man kontinuerlig dette kompliserte samspillet mellom hvert enkelt medlem og gruppen. Man prøver å forstå, megle og formidle mellom dem slik at hvert enkelt medlem og de andre lytter til, og møter hverandre. Man forsøker også i størst mulig grad å få medlemmene i gruppen til å bruke hverandres ressurser, ivareta hverandre og dele ansvar for å nå målet.

Ett av ungdomsprosjektene bruker lokalene de har til disposisjon som en del av den tette oppfølgingen av deltakerne. De har en deltakeravdeling som er utstyrt med sofa, kaffekrok, datamaskiner og så videre. Ungdommene kan komme og gå som de vil når de ikke har undervisning eller andre definerte aktiviteter, og det er kort vei inn til veilederne som sitter rett ved. Noen av effektene med denne «deltakeravdelingen» er:

- Bedre kontroll over ungdommene uten å drive kontrollerende virksomhet
- Deltakerne og ansatte tilbringer mer tid sammen
- Forenkler relasjonsbygging
- Mer effektiv bruk av tid
- Frembringer en type tilhørighet hos deltakerne som kan bidra til å hindre frafall

For å dempe rastløsheten hos mange av ungdommene i Ny sjanse har et prosjekt valgt å la ungdommene utføre meditasjonsøvelser som en del av programmet. Disse øvelsene skal skape mer ro i ungdommenes liv, øke konsentrasjonen og bidra til å forhindre utagerende atferd. Det er også meningen at øvelsene skal utføres hjemme før de legger seg.

Ungdomsgruppen er en svært sammensatt gruppe med mange ulike utfordringer og IMDi ser et behov for ytterligere dokumentasjon og kompetanseheving i arbeidet med målgruppen. Det er en utfordring å definere hva som er Ny sjanse-spesifikt, og hva som er generelt ungdomsspesifikke grep i disse prosjektene.

⁹ Store Norske Leksikon, nettversjonen: <http://www.snø.no/gruppedynamikk/psykologi>

¹⁰ Ken Heap: 2005. Gruppet metode for sosial- og helsearbeidere

4.5 Metoder i Ny sjanse

Prosjektene som tidligere hadde sosialhjelpsmottakere, men som har endret målgruppe til hjemmeværende kvinner, uttrykker at de overfor denne målgruppen jobber mer systematisk med *positive forventninger* enn hva de gjorde overfor langtids sosialhjelpsmottakere. Prosjektene oppgir at de forsøker å være mer positive i møte med deltakeren, og har den vinklingen

at Ny sjanse-prosjektet kan bidra til å gjøre dem enda mer ressurssterke. Bakgrunnen for å legge mer vekt på positive forventninger er at prosjektene opplever at om deltakeren føler seg styrket, har tro på seg selv og både veileder og deltaker har forventninger om mestring, så øker sannsynligheten for å ta inn ny kunnskap. Denne innfallsvinkelen er basert på en arbeidsmetode kjent som positiv psykologi.

Positiv psykologi ¹¹

Positiv psykologi – en styrke-basert tilnærming til sosiale endringsprosesser. Den ble først tatt i bruk av Albert Bandura, kanadisk psykolog som har forsket innenfor feltene læring og personlighet. Gjennom sin forskning viste han at det synet man har på seg selv og egen evne til å nå et resultat, påvirker både hvordan man har det og hva man får til. Bandura mente at denne selvforståelsen var resultatet av et tillært tankemønster. Nøkkelpunkter her:

1. Tidligere suksesser i lignende situasjoner
2. Erfare og lære av andre som kan
3. Evnen til å forestille seg at man mestrer ønsket aktivitet
4. Bli overbevist om at man kan, av en person man har tillit til
5. Tilstedeværelse av positive følelser

Et område som har blitt viet mye oppmerksomhet innen positiv psykologi, er den betydningen eget tenkesett har for livsmestring. Nyere forskning¹² viser at *håp* er en ressurs som kan utvikles. I et forsøk som ble gjennomført på et sykehus, fikk de ansatte et tilbud om å møte en coach for å snakke om sine personlige styrker. Etter ett år ble det gjennomført en studie der man sammenlignet gruppen som hadde fått veiledning om egne styrker, med en kontrollgruppe. Undersøkelsen viste at de som hadde fått veiledning, hadde en signifikant forbedring i sin håp-score.

4.5.1 Veiledningsmetodikk i Ny sjanse

Gjennom nettverkssamlinger, erfaringsdager og rapporteringer har det fremkommet at Ny sjanse-prosjektene benytter seg av flere typer veiledningsmetoder uavhengig av målgruppe. Prosjektene rapporterer at de bruker litt fra flere metoder og at de sjelden rendyrker en tilnærming. Det er allikevel to

veiledningsmetoder som peker seg særlig ut som de mest brukte. Det er Løsningsfokusert tilnærming (LØFT) og Motivational Interviewing (MI). Siden prosjektene bruker elementer fra disse, blir utfordringen å systematisere og dokumentere hvordan de ulike veiledningsmetodene blir praktisert og tilpasset i Ny sjanse-prosjektene.

¹¹ Basert på innspill fra Bjørn Hauger

¹² Snyder og Lopez (2007)

Hva er Løsningsfokusert tilnærming (LØFT)?

De grunnleggende ideene i LØFT skiller seg fra de antakelsene som ligger til grunn for tradisjonelle tilnærminger til problemløsning og utviklingsarbeid. Dersom man har et problem, må problemet først kartlegges og forstås før det kan løses. I LØFT er ideen at man ikke trenger å kartlegge eller forstå problemene for å løse dem. Det eneste man trenger, er å beskrive løsningsmønsteret eller nøklene til løsning.

Atferd som gis oppmerksomhet, har en tendens til å gjenta seg. Man er derfor bedre tjent med å konsentrere seg om det man ønsker, enn det man ikke ønsker. Det er mer hensiktsmessig å snakke om det man vil ha mer av, enn det man vil ha mindre av. Det er nyttigere å finne ut hva mennesker gjør som virker, enn det de gjør som ikke virker. Når man blir klar over hva man gjør som har god effekt – og hvilke evner og talenter man tar i bruk for å få dette til – blir det mer av slike handlinger og kvaliteter.¹³

Hva er Motivational Interviewing (MI)?

Motivational Interviewing, også omtalt som «endringsfokusert rådgivning», blir beskrevet som brukersentrert og målrettet rådgivning for å utløse atferdsforandringer ved å hjelpe brukerne til å utforske motstridende tanker og følelser. MI bygger på fire prinsipper: a) uttrykke empati, b) utvikle diskrepans, c) flyt med motstanden og d) støtte mestringstro. Veilederen skal altså være medfølende og hjelpe deltakeren til å oppdage selvmotsigelser, for eksempel mellom deltakerens holdninger og atferd. Veilederen skal ikke utfordre motstanden, men aktivt utforske den. Veilederen skal også støtte utsagn fra deltakeren som fremmer forandring.¹⁴

Et trekk ved metodene som blir brukt i Ny sjanse, er at de er utviklet i en vestlig kulturell kontekst. Det foreligger lite dokumentasjon på hvorvidt det er nødvendig med tilpasninger av metodene for at de skal fungere for mennesker med innvandrerbakgrunn, eller hva disse tilpasningene i så fall går ut på. For å få dokumentert metodebruket i Ny sjanse har IMDi i 2010 satt av egne metodeutviklingsmidler. Det vil foregå parallelle utprøvinger i seks til ni av de eksisterende Ny sjanse-prosjektene og de

tre hovedområdene for utprøvingen er: veiledningsmetodikk, rekrutteringsarbeidet med hjemmевærende kvinner og bruk av rekrutteringsbyrå for formidling av Ny sjanse-deltakere til arbeid. I utprøvingen vil LØFT og MI være en del av veiledningsmetodikkutprøvingen. Hensikten er å dokumentere hvordan metoden praktiseres i Ny sjanse og systematisere eventuelle tilpasninger som er gjort for at metodikken skal fungere for Ny sjanse-målgruppen.

¹³ Basert på LØFT-instituttets hjemmeside v/Gro Langslet (www.loft-instituttet.no)

¹⁴ Basert på artikkel fra hjemmesiden til Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten (www.kunnskapssenteret.no)

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Postadresse: Postboks 8059 Dep, 0031 Oslo

Besøksadresse: Tollbugata 20, 0152 Oslo

Telefon sentralbord: 24 16 88 00

Telefaks: 24 16 88 01

E-post: post@imdi.no

Bestilling av rapporter: bestilling@imdi.no

Pressetelefon: 917 55 351, e-post: presse@imdi.no

www.imdi.no

IMDis regionale enheter:

IMDi Indre Øst

Storgata 16, 2. etg., Postboks 1133, 2806 Gjøvik

Telefon sentralbord: 24 16 88 00

Telefaks: 61 17 08 95

IMDi Midt-Norge

Peter Egges plass 2 (inngang Kjøpmanssgata)

Postboks 2438 Sluppen

7005 Trondheim

Telefon sentralbord: 24 16 88 00

Telefaks: 73 89 24 31

IMDi Nord

Sleggesvingen 15, Postboks 83, 8502 Narvik

Telefon sentralbord: 24 16 88 00

Telefaks: 76 96 58 38

IMDi Sør

Slottsquartalet, Tordenskjoldsgate 9

Postboks 647, 4666 Kristiansand

Telefon sentralbord: 24 16 88 00

Telefaks: 38 02 04 80

IMDi Vest

Sandbrogaten 5-7, Postboks 159 Sandviken, 5812 Bergen

Telefon sentralbord: 24 16 88 00

Telefaks: 55 30 09 88

IMDi Øst

Tollbugata 20, Postboks 8059 Dep, 0152 Oslo

Telefon sentralbord: 24 16 88 00

Telefaks: 24 16 88 01

